

Õppenõukogu kooskõlastus antud
18.03.2026

Hoolekogu kooskõlastus antud
28.01.2026

Õpilasesinduse kooskõlastus antud
02.02.2026

KEHTESTATUD

direktori 29.04.2026

käskkirjaga nr 1-2/26/4

Õ P P E K A V A

Põlva Gümnaasium

I Üldsätted

1. Põlva Gümnaasiumi õppekava (edaspidi: õppekava) on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument koolis.
2. Põlva Gümnaasiumi õppekava on koostatud lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest ja gümnaasiumi riiklikust õppekavast.
3. Põlva Gümnaasiumi õppekava koosneb üldosast, kohustuslike kursuste ainekavade üldosadest ning eraldi dokumentidena valikkursuste kavadest - Põlva Gümnaasiumi kursuselehed.
4. Põlva Gümnaasiumi õppekava üldosa koosneb:
 - I Üldsätted;
 - II Põlva Gümnaasiumi väärtused, põhimõtted ja eripära;
 - III Õppe- ja kasvatustöö korraldus Põlva Gümnaasiumis;
 - IV Põlva Gümnaasiumis läbitavate kursuste selgitus;
 - V Hindamine ja Gümnaasiumi lõpetamine;
 - VI Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
 - VII Põlva Gümnaasiumi õppekava uuendamise ja täiendamise kord;
 - VIII Lisad
5. Põlva Gümnaasium lähtub oma õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel **Põlva Gümnaasiumi põhimäärusest**, kooli õppekavast, gümnaasiumi riiklikust õppekavast, põhikooli- ja gümnaasiumi seadusest, Riigigümnaasiumite kvaliteedikokkuleppest ja teistest õigusaktidest ning kokkulepetest.

II Põlva Gümnaasiumi väärtused, põhimõtted ja eripära

Väärtused

6. Põlva Gümnaasiumi põhiväärtused on väärikus, ettevõtlikkus, hoolivus, pädevus ja keskkonnahoidlikkus.
7. Põlva Gümnaasiumi põhiväärtused on koolikultuuri olemuslikuks keskseks osaks.
8. Põlva Gümnaasiumi põhiväärtused on õpilase arendamise ehk koolis läbi viidava õppe- ja kasvatustöö ning tunnivalise tegevuse planeerimise lähtealuseks.
9. Põlva Gümnaasiumi põhiväärtusi mõistame koolielus järgmiste sihtidena:

VÄÄRIKUS - Minu käitumine, rääkimine ja riietus on viisakad, olukorrale vastavad ja omavahel kooskõlas. Ma suhtlen enesekindlalt, vahetult, viisakalt ning sobivat kehakeelt ja sõnavara kasutades. Väljendan ennast selgelt ja arusaadavalt. Suudan tajuda ja ära tunda nii minu enese kui teiste minu käitumisruumis osalejate emotsioone, seisukohti ja argumente. Olen adekvaatse enesehinnanguga, täidan kokkuleppeid, pean kinni kellaegadest, julgen vastutada. Tean oma põhiväärtusi ning oma rolli ühiskonnas. **Ma olen väärikas.**

ETTEVÕTLIKKUS - Sean endale eesmärged ja viin need ellu. Sean endale tuleviku sihte. Planeerin oma ajakasutust. Otsin probleemidele lahendusi ja olen valmis proovima erinevaid lahenduskäike. Olen valmis koostööks ja panustama ühistesse ettevõtmistesse, mis loovad lisaväärtust koolile, kogukonnale, Eestile. Olen huvitatud uutest kogemustest. Käin järjepidevalt koolis, võtan osa kooli üritustest ja sündmustest. Sisustan positiivselt ja arendavalt oma vaba aega. **Ma olen ettevõtlik.**

HOOLIVUS - Hoolin iseendast ja mind ümbritsevast. Hoolitsen oma vaimse ja füüsilise tervise eest. Toitun tervislikult, liigun ja puhkan piisavalt. Väärtustan kõrgelt peret ja inimsuhteid, loon ja hoian neid. Olen sõbralik, mõistev ja tolerantne. Olen valmis märkama, kuulama, mõistma ja abistama. Armastan Eestimaad, hoian au sees rahvussümboleid, eesti keelt ja kultuuri. Tähtsustan puhast elu- ja looduskeskkonda ning panustan sellesse. **Ma olen hooliv.**

PÄDEVUS - Väärtustan teadmisi, oskusi ja kogemusi ning pean tähtsaks uute teadmiste, oskuste ja kogemuste omandamist. Tegutsen mõtestatult, eesmärgipäraselt. Teadvustan miks, mida ja kuidas ma teen. Tühja tööd ei tee. Pean oluliseks laia silmaringi, kultuursust, haritust ning teadmisi ühiskonnast ja poliitikast. **Ma olen pädev.**

KESKKONNAHOIDLIIKKUS - Väärtustan puhast loodust ja tervislikku elukeskkonda. Pean oluliseks looduse ja elukeskkonna jätkusuutlikkuse säilitamist. Käitun igapäevaselt

puhast ja jätkusuutlikku keskkonda väärtustavalt. Pean oluliseks olla teadlik nii Eesti kui globaalsetest keskkonnaprobleemidest ning annan oma panuse nende lahendamisse. **Ma olen keskkonnahoidlik.**

10. Põlva Gümnaasiumi põhiväärtused on aluseks nii õpilaste kooli vastuvõtmisel, koolitöötajate värbamisel, kooli igapäevase õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel kui kooli lõpetamisel. Kooli kõrgem siht on see, et iga Põlva Gümnaasiumi koolipere liige saavutaks oma käitumises ja olemuses vastavuse kooli põhiväärtustele.

Eesmärk

11. Põlva Gümnaasiumi eesmärgid tulenevad eelkõige Põlva Gümnaasiumi põhimäärusest, arengukavast, ning Gümnaasiumi riiklikust õppekavast.
12. Põlva Gümnaasiumi kõige olulisem eesmärk on pakkuda õpilasele võimalust omandada tänapäevane ühiskonna vajadustele vastav haridus, mille kaudu kujuneb õppijas valmisolek elukestvaks õppeks ja teadlikuks karjäärivalikuks; suutlikkus rakendada kriitilist analüüsioskust mitmekesisel teabekeskkonnas; valmidus kodanikualgatuseks ja ettevõtlikkuseks; soov hoolida endast, kaasinimestest ja ümbritsevast keskkonnast¹.
13. Põlva Gümnaasiumi eesmärk on täidetud, kui Põlva Gümnaasiumi lõpetaja oskab:
- 1) **olla väärikas, pädev, hooliv ja ettevõtlik inimene**, kellel on turvalised lähisuhted ja kes oskab, julgeb ja tahab olla õnnelik;
 - 2) **lugeda, kirjutada, arvutada** ning saab aru, mida luges, arvutas ning kirjutas;
 - 3) **õppida** kohandades õppimise keskkonda ning valides sobivad strateegiad;
 - 4) **ennast juhtida**, seades eesmärged, tehes plaane ning viies need edukalt ellu;
 - 5) **teha koostööd** kõikides oma ettevõtmistes eestvedaja, osaleja ja/või vastutajana;
 - 6) **elada nii vaimselt kui füüsiliselt tervet elu**: liigub ja puhkab piisavalt, oskab pingutada ja sellest taastuda.

Põhimõtted

14. Põlva Gümnaasium on eelkõige sellega seotud inimesed ning seejärel nende inimestega seotud ja neist tulenev paljumõõtmeline koolikeskkond.
15. Õppimise ja arengu juures on kõige olulisem õpetaja ja õpilase usalduslik suhe ja vastastikune mõistmine.

¹ Põlva Gümnaasiumi põhimäärus § 6

16. Õpilane on mitmekülgne, arukas ja olemasoleva info põhjal parimaid võimalikke otsuseid langetav inimene, kes vastutab oma valikute eest ning areneb, et saada paremaks. Kool aitab kaasa õpilase arengule ja avardab valikute, võimaluste ning uute teadmiste ja oskuste pakkumise kaudu tema maailma.
17. Gümnaasiumi ülesanne on äratada, mitte niivõrd ära õpetada. Gümnaasiumi eesmärk on õpetada õpilast suhtlema, mõtlema, õppima, ennast juhtima ja motiveerima, koostööd tegema, iseseisvalt tegutsema, lugema, kirjutama, arvutama ning väärilt käituma.
18. Oskused, mida me Põlva Gümnaasiumis eelkõige õpetame, on lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskus, mõtlemis-, suhtlemis-, sõnaseadmis- ja ajastamisoskus ning elementaarne etikett.
19. Õppetöös esinevate raskuste korral pöördub Põlva Gümnaasiumi õpilane aineõpetaja, mentori, klassijuhataja ja/või õpilasnõustaja poole, kes vajadusel kutsub kokku aineõpetajatest, juhtkonnaliikmetest ja lapsevanematest koosneva ümarlaua.
20. Käitumine ja hoiakud, mida me gümnaasiumis toetame ja kasvatame, on suhtlemisjulge ja -valmidus, pühendumine enese arengule, teistega arvestamine, nende märkamine ja vajadusel toetamine, julge tegutseda.
21. Põlva Gümnaasiumis on iga koolitöötaja ja õpilase eesmärk toimida ja tegutseda võimalikult ratsionaalselt ehk teha võimalikult vähe kasutat tööd. Iga Põlva Gümnaasiumi koolipere liikme eesmärk on teha ainult neid tegevusi, mis arendavad teda ennast ning annavad midagi kasulikku talle endale, tema grupile/klassile, koolile, kogukonnale ja/või ühiskonnale. Igähe eesmärk on ajada oma asju nii, et me väärtustame ja säästame enda ja teiste inimeste aega.
22. Pingutus ja pingutusest taastumine käivad käsikäes. Põlva Gümnaasiumi ning iga meie inimese eesmärk on mõistlikult ja piisavalt puhata.
23. Igähele on õigus ja kohustus raskuste tekkimisel küsida abi ja märgata abivajajaid.
24. Põlva Gümnaasiumi koolipere suhtleb omavahel aktiivselt igal tasandil, et tagada üksteise mõistmine ning hoida kooli õhustik võimalikult sõbraliku, toetava ja pingevabana.

Põlva Gümnaasiumi eripärad

25. Kogu Põlva Gümnaasiumi tegevus, sh igapäevane koolielu ja õppetöö korraldamine, õpilaste ja töötajate vastuvõtt ning nendega hüvastijätt, juhtimine ja juhtimisotsused jne baseerub kooli põhiväärtustel ning on suunatud kooli eesmärgi täitmisele.
26. Maakonna suurima gümnaasiumi haridust pakkuva koolina arvestab Põlva Gümnaasium oma tegevuses paikkondlike väärtuste ja eripäradega eelkõige valikkursuste raames. Näiteks valikkursuse ja loengutena pakub kool õppijaile võimalust õppida või tutvuda võru keele ja

kultuuri eripäradega, kuna Põlvamaa on osa endisest Vana-Võrumaast; Reisikorralduse valikkursuste käigus õppijad planeerivad ja korraldavad reise kohalike looduslike või inimtekkeliste vaatamisväärsuste juurde; Kohalike ajalooliselt oluliste kultuuritegelastega seotud üritustest võtavad gümnaasiumi õpilased alati osa (nt. F.R. Tuglase etluskonkurss); Põlva Kultuurikusega on gümnaasiumil koostöökokkulepe saamaks osa piirkonnas pakutavast kultuurielust (sh laulu- ja tantsupeod);

Ettevõtlusõppe raames külastatakse ja tutvutakse kohalike ettevõtetega.

27. Põhjalik ning mitmekülgne süsteemne õpilase arendamine karjääriõppe, eriõppepäevade, tunnivälise tegevuse jne kaudu.
28. Õpilase võimalus koostada ise individuaalne ning tema huvidele vastav õppekava. Kool ei piira õpilase valikuid õppekavas suundade, moodulite vms piirangutega.
29. Põlva Gümnaasiumi läbivaks eripäraks on ettevõtlikkuse arendamine läbi erinevate võimaluste: valikkursused majandus- ja ettevõtlusõpe, turundus, rahvusvahelised projektid, õpilasfirmade tegemine jne; õpilaste kaasamine ürituste korraldamisse ja projektidesse. Ettevõtlikkuse arendamiseks toetab kool igapäevaselt õpilaste initsiatiivi, pakub suurt vabadust ja võimalusi õpilase eneseteostuseks läbi huvitegevuse ja loengute, ürituste ja ettevõtmiste, õpilasesinduses osalemise ning õpilasesinduse tegevuste toetamise.

III Õppe- ja kasvatustöö korraldus Põlva Gümnaasiumis

30. Põlva Gümnaasium lähtub õppe- ja kasvatustöö korraldamisel eelkõige Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, Gümnaasiumi riiklikus õppekavas, kooli põhimääruses, arengukavas ja õppekavas sätestatud tingimustest, põhimõtetest ja eesmärkidest.
31. Nominaalne õppeaeg Põlva Gümnaasiumis on kolm õppeaastat. Õpilase nominaalset õppeaega võib muuta rakendades õpilasele individuaalse õppekava.

Õppe- ja kasvatustöö ajaline korraldus

32. **Õppeaasta** kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini. Põhjendatud vajadusel ning koolipidaja ja hoolekogu nõusolekul võib õppeaasta tegevustega alustada kuni kaks nädalat enne õppeaasta algust ning õppeaasta tegevused lõpetada kuni kaks nädalat pärast õppeaasta lõppu.
33. Õppeaastas on **kolm õppeperioodi**. Õppeperiood koosneb kümnest tavapärasest õppenädalast ning perioodi viimasel nädalal toimuvast **arvestuste nädalast**. Kolme aastaga läbib õpilane üheksa õppeperioodi.

34. Õppeaastas on **valikkursuste nädal**, mis toimub reeglina viimase õppeperioodi järel.
35. Õppenädal koosneb viiest õppepäevast. Iga õppepäev koosneb kursuste plaani ja tunniplaani järgsetest põhi- või valikainete tundidest ja Kasulikust Ajast.
36. Õppetunni pikkus on 70 minutit.
37. Kasuliku Aja pikkus koos söögipausiga on 80 minutit.
38. Kasulik Aeg on üldpädevuste arendamiseks mõeldud aeg Põlva Gümnaasiumi päevakavas, mis tavapärasel õppenädalal toimub kell 12.10-13.30. Kasulikul Ajal toimuvad: söömine, külalisloengud, kooli üritused ja kogunemised, huviringid, koosolekud, õpetajate konsultatsioonid, õpilasesinduse töö, klassijuhatajatunnid ja ühislugemine jne.
39. Õppeaastas on üld- ja/või ainepädevuste arendamiseks erioõppepäevi, mil tavapäraseid tunde ei toimu ning õppetöö on korraldatud teistsuguse plaani järgi. Õpilasel on kohustus osaleda erioõppepäeval.
40. Üldpädevuste arendamine toimub Põlva Gümnaasiumis läbi formaalse ja mitteformaalse õppe tegevuste, lõimituna õppekorraldusse.
 - a. Üldpädevuste arendamine toimub tihedas koostöös kogu kooliperega. Oluline roll on avatud suhtlemisel õpetajate, õpilaste ja kooli tugipersonali vahel. Selline keskkond soodustab eneseväljendust, empaatiat ja koostööoskusi. Samuti toetab see noore isiklikku ja sotsiaalset arengut.
 - i. Pädevuste kujunemine toimub mitmesuguste õppevormide kaudu – erioõppepäevad, nagu Kogu Koolipere Kultuuripäev või Öögümnaasium, võimaldavad õpilasel õppida läbi kogemuse, avastamise ja loovuse. Need sündmused loovad tingimused, kus eri vanuses ja taustaga õppijad saavad koos tegutseda, arendades koostöö-, suhtlemis- ja sotsiaalseid oskusi.
 - i. Iganädalased loengud ja arutelud võimaldavad õpilasel süveneda aktuaalsetesse teemadesse, arendada kriitilist mõtlemist, enesejuhtimist ja infoanalüüsi oskusi. Erinevate valdkondade esinejate kaasamine loob seose kooli ja ühiskonna vahel ning rikastab maailmapilti.
 - ii. Projektides osalemine – olgu need koolisisesed või rahvusvahelised – õpetab noortele eesmärgistamist, planeerimist, meeskonnatööd ja oma rolli mõistmist laiemas kontekstis. Projektide kaudu arenevad ka digipädevus, ettevõtlikkus ja kultuuridevaheline suhtlusoskus.
 - b. Kõik üldpädevuste arendamise tegevused on üles ehitatud viisil, mis soosib õpilase aktiivset osalust, vastutuse võtmist oma õppimise ja arengu eest ning eneserefleksiooni. Õppija ei ole passiivne tarbija, vaid kaaslooja ja algataja.

41. Õppeainete- ja ainevaldkondade vahelise lõimingu põhimõtted.

Põlva Gümnaasiumis lähtutakse õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu põhimõtetest, mille eesmärk on toetada tervikliku maailmapildi kujunemist ning õppijakeskset ja tähenduslikku õpikogemust. Ainetevaheline koostöö toimub nii projektõppe, integreeritud teemade kui ka ühiste õppetegevuste kaudu, kus erinevate valdkondade õpetajad planeerivad ja viivad läbi õppetööd ühiselt. Eelistatakse elulisi, probleemipõhiseid käsitusi, mis seovad teooria praktikaga ning arendavad kriitilist mõtlemist, loovust ja koostööoskust. Lõiming toetab ka üldpädevuste kujundamist ning aitab õppijal mõista seoseid erinevate teadmiste ja oskuste vahel.

42. Õppekava läbivad teemad.

Põlva Gümnaasiumi õppekava läbivate teemade arendamine toetub arusaamale, et noore inimese kujunemine vastutustundlikuks, teadlikuks ja mitmekülgseks arenenud ühiskonnaliikmeks toimub läbi pideva seoste loomise õppeainete, praktiliste tegevuste ja eluliste kogemuste vahel. Läbivate teemade rakendamine on lõimitud kooli õppekavasse, igapäevasesse õppetöösse ning koolielu korraldusse laiemalt, toetades üldpädevuste kujunemist ja isiklikku arengut.

- a. **Elukestev õpe ja karjääri kujundamine.** Põlva Gümnaasium toetab õppija eneseteadlikkuse, eesmärgistamise ja tulevikusuundade mõtestamise kujunemist. Teema on lõimitud õppetöösse läbi karjääriõppe kursuste, temaatiliste loengute ja valikkursuste. Koostöö Eesti Töötukassaga aitab õpilastel mõista tööturu toimimist ja oma võimalusi seal. Korraldatakse kohtumisi eri ametite esindajatega, külaskäike kõrgkoolidesse ja kutseõppeasutustesse, mis aitavad õpilastel teha teadlikke valikuid edasise õpitee osas.
- b. **Keskkond ja jätkusuutlik areng.** Õpilastele kujundatakse arusaama inimtegevuse mõjust keskkonnale ning isikliku ja kollektiivse vastutuse rollist kestlikkuse edendamisel. Kool osaleb **keskkonnaprojektides** ja korraldab **keskkonnateemalisi üritusi**, kus noored saavad aktiivselt panustada. Igapäevases koolielus rakendatakse **prügi sorteerimist**, säästva tarbimise põhimõtteid ning teadlikku ressurside kasutust.
- c. **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.** Kool väärtustab noorte aktiivset rolli ühiskonnas ja toetab nende ettevõtlikkuse arengut läbi praktiliste kogemuste. Õpilased sooritavad kogukonnapraktika, mis võimaldab neil panustada oma kodukandi arengusse ja tunnetada kodanikurolli. Toimivad õpilasfirmad, kus noored saavad reaalse ettevõtluskogemuse. Õpilased on kaasatud kooliürituste ja projektide korraldamisse, arendades planeerimis-, koostöö- ja vastutusoskusi.

- d. **Kultuuriline identiteet.** Kool toetab noorte kultuurilise eneseteadvuse ja kuuluvustunde arengut. Õppetöösse on lõimitud valikkursused, mis käsitlevad kodukoha kultuuri, ajalugu ja loodust. Tähistatakse olulisemaid rahvuspühi ja kultuurisündmusi (nt emakeelepäev, EV aastapäev), et väärtustada emakeelt, rahvuslikku identiteeti ja kultuuritraditsioone.
- e. **Teabekeskond ja meediakasutus.** Õpilastele õpetatakse, kuidas liikuda keerukas infoühiskonnas, hinnata kriitiliselt meediat ja tegutseda vastutustundlikult digikeskkonnades. Arendatakse meediapädevust ja infootsingu oskusi, sh allikakriitilisust, digiturvalisust ja vastutustundlikku käitumist sotsiaalmeedias. Toimuvad loengud ja praktilised töötoad, kus käsitletakse valeinfo, reklaamide ja manipulatsiooni äratundmist.
- f. **Tehnoloogia ja innovatsioon.** Õpetamine toetab tehnoloogiateadlikkust, digipädevuse arengut ning loovat probleemilahendust. Igapäevases õppetöös kasutatakse kaasaegseid õppetehnoloogiaid ja e-õppekeskkondi, mis toetavad iseseisvat õppimist ja digitaalset loovust. Lisaks pakub kool valikkursustena erinevaid tehnoloogiapädevusi toetavaid kursusi.
- g. **Tervis ja ohutus.** Koolikeskkond toetab õpilaste vaimset ja füüsilist heaolu ning ohutuse teadlikkust. Läbi õppeainete, loengute ja ürituste käsitletakse tervislike eluviiside, vaimse tervise hoidmise ja füüsilise aktiivsuse olulisust. Õpilastele õpetatakse esmaabi ja kriisikäitumist ning arendatakse oskusi, mis aitavad ennetada riske ja kaitsta ennast ja teisi.
- h. **Väärtused ja kõlblus.** Läbivaks põhimõtteks on väärtuskasvatus, mis toetab noorte kujunemist eetilisteks ja hoolivateks inimesteks. Koolis käsitletakse eetilisi dilemmasid, arutletakse ühiskondlike probleemide üle ja luuakse keskkond, kus valitseb lugupidamine, sallivus ja õiglustunne. Õpilasi julgustatakse reflekteerima oma väärtushinnanguid, käitumist ja valikute tagajärgi.
43. Õppeperioodide algus ja lõpp, arvestuste nädalad, valikkursuste nädal ja eriõppepäevad kinnitatakse enne õppeaasta algust Põlva Gümnaasiumi aastaplaanis, mis avaldatakse kooli [kodulehel](#).

Kursuse mõiste ja kursuste kavad

44. Põlva Gümnaasiumi õppe- ja kasvatustöö arvestuslik alus on kursus. Üks kursus tähendab õppetööd mahus 1575 minutit².
45. Põlva Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb õpilasel läbida kokku 96 kursust.
46. Põlva Gümnaasiumi kursus võib olla:

Gümnaasiumi riiklikus õppekavas toodud põhi- või valikkursus, millele lisandub

² Kursuse ajalise pikkuse arvutuse aluseks on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus §24 lg 5 ja §25 lg 3.

üldpädevuste arendamiseks ette nähtud õpe;

Põlva Gümnaasiumi pakutud valikkursus, millele lisandub üldpädevuste arendamiseks ette nähtud õpe;

Õpilase poolt väljaspool kooli läbitud juhendatud õpe (valikkursus “huvialaring”), kus õppe- ja kasvatustööd on toimunud vähemalt kursuse mahus. Väljaspool kooli läbitud kursusteks võivad olla näiteks:

- 1) ülikoolide juures toimuvad gümnasistidele mõeldud kursused (nt Tartu Ülikooli Teaduskool või Tallinna Ülikooli Õpilasadakadeemia jne)
- 2) kutse- või huvikoolis toimuv õpe (nt muusika- või spordikooli kursus jne);
- 3) osalemine kolmanda sektori organisatsioonide töös või nende läbi viidavas õppes (nt osalemine Eesti Õpilasesinduste Liidu töös jne);
- 4) muud kursuse mahus toimuvad õppe- või praktilised tegevused, mis on kooliga kokku lepitud ning vastavalt dokumenteeritud.

VÕTA rakendamine:

Kooli juhtkond otsustab, kas toimuv õppe- või praktiline tegevus on õppekava eesmärkidele vastav ning kursusena arvestatav.

Koolivälise valikkursuse arvestamiseks esitab õpilane enne kursuse alustamist täidetud ja juhendaja allkirjastatud taotlusvormi, milles toob ära läbitava kursuse nimetuse, toimumise aja, mahu, sisu kirjelduse ning planeeritavate õpiväljundite loetelu hiljemalt jooksva õppeaasta 1. oktoobriks.

Õppeaasta viimase perioodi lõpuks (maikuu jooksul) võtab õpilane oktoobris esitatud taotlusele kordusallkirja juhendajalt kinnitamaks kursuse läbimist.

47. Põlva Gümnaasiumis läbiviidav õpe jaguneb järgnevasse ainevaldkondadesse, mille täielikud kavad on toodud käesoleva õppekava lisadena:

1. EESTI KEEL JA KIRJANDUS (Lisa 1)
2. MATEMAATIKA (Lisa 2)
3. VÕÕRKEELED (Lisa 3)
4. LOODUSAINED (Lisa 4)
5. SOTSIAALAINED (Lisa 5)
6. KUNSTIAINED (Lisa 6)
7. KEHALINE KASVATUS (Lisa 7)
8. VALIKKURSUSED (Lisa 8)

Eesti keele ja kirjanduse õppekava gümnaasiumis toetab õpilaste keele- ja kirjanduspädevuse kujunemist, käsitledes keelt ja kirjandust rahvusliku, kultuurilise ja isikliku identiteedi alusena. Keeleõppes keskendutakse keele toimimisele ühiskonnas, meedia ja mõjutamise mõistmisele ning praktilise keeleoskuse arendamisele, et õpilane oskaks end selgelt, eesmärgipäraselt ja normikohaselt väljendada. Kirjanduse kursused avardavad arusaama kirjanduse seostest ajastute, ühiskonna ja identiteediga ning arendavad õpilase lugemis- ja analüüsioskust. Õppetöös kasutatakse mitmekesiseid aktiivõppe meetodeid, mis soodustavad kriitilist mõtlemist, loovust ja iseseisvat õppimist ning toetavad õpilase kujunemist teadlikuks keele- ja kultuurikandjaks.

Eesti keele kursused

1. Meedia ja mõjutamine“ ja “Praktiline eesti keel I – 2 kursust
2. Keel ja ühiskond“ ja “Praktiline eesti keel II – 2 kursust
3. Teksti keel ja stiil“ ja “Praktiline eesti keel III – 2 kursust

Kirjanduse kursused

1. Pärimus ja kirjandus
2. Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I
3. Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II
4. Identiteet ja eesti kirjandus
5. Kirjandus ja ühiskond
6. Kirjandus ja ühiskond II

Üldised ainevaldkonna teadmiste omandamise põhimõtted ja õpistrateegiad

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete **õpetamise eesmärk** gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevust.

Õpilane:

- 1) mõistab keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust;
- 2) väärtustab keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailmakultuuri osana;
- 3) toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- 4) oskab eri liiki tekste luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata;
- 5) arendab oma loovvõimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi ning eri žanris tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- 6) väärtustab lugemist, suunab oma lugemust, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Õpetamise meetodid: aktiivõpe, probleemõpe, uurimusõpe, projektõpe, ajurünnak, arutelu, väitlus, rollimängud

MATEMAATIKA

Matemaatikaõpetus gümnaasiumis kujundab õpilastes eakohase matemaatikapädevuse, mis võimaldab uurida, mõista ja kirjeldada nii ümbritsevat maailma kui ka teaduslikke protsesse. Lai ja kitsas matemaatika pakuvad erineva sügavuse ja rõhuasetusega kursusi, arendades loogilist mõtlemist, probleemilahendamise oskust ning matemaatilise keele ja sümboolika teadlikku kasutamist. Õppetöö käigus õpivad õpilased tõlgendama reaalseid olukordi matemaatika keeles, kasutama erinevaid esitusviise ning hindama saadud tulemuste põhjendatust. Matemaatikaõpe toetab vastutustundliku ja enastjuhtiva õppija kujunemist ning loob eeldused matemaatiliste meetodite rakendamiseks nii igapäevaelus kui ka teistes õppeainetes.

Laia matemaatika kursused

1. Avaldised ja arvuhulgad
2. Võrrandid ja võrrandisüsteemid
3. Võrratused. Trigonomeetria I
4. Trigonomeetria II
5. Vektor tasandil. Joone võrrand
6. Tõenäosus, statistika
7. Funktsioonid. Arvjadad
8. Eksponent- ja logaritmifunktsioon
9. Trigonomeetrilised funktsioonid
10. Funktsiooni piirväärtus ja tuletis
11. Tuletise rakendused
12. Integraal. Planimeetria
13. Sirge ja tasand ruumis
14. Stereomeetria
15. Matemaatika rakendused, reaalsete protsesside uurimine

Kitsa matemaatika kursused

1. Avaldised ja arvuhulgad
2. Võrrandid ja võrrandisüsteemid
3. Võrratused. Trigonomeetria I

4. Trigonomeetria II
5. Vektor tasandil. Joone võrrand
6. Tõenäosus, statistika
7. Funktsiooni uurimise üldmõisted
8. Eksponent- ja logaritmifunktsioon
9. Trigonomeetrilised funktsioonid ja võrrandid. Jadad
10. Funktsiooni tuletis
11. Integraal
12. Planimeetria. Sirged ja tasandid ruumis
13. Stereomeetria
14. Matemaatika rakendused I
15. Matemaatika rakendused II

Üldised ainevaldkonna teadmiste omandamise põhimõtted ja õpistrateegiad

Matemaatikaõpetuse eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes eakohane matemaatikapädevus, mis annab vahendid ja mõõdikud meid ümbritseva maailma uurimiseks ja kirjeldamiseks.

Matemaatikapädevus hõlmab nii matemaatika sisemise loogika kui ka sotsiaalse, kultuurilise ja isikliku rolli mõistmist ja väärtustamist. Kõik see on seotud igapäevaeluliste ja teaduslike probleemide lahendamise ja eeldab probleemilahendamise põhioskuste saavutamist läbi järjepidevuse.

Matemaatika õpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks kujuneks välja vastutustundlik ja **ennastjuhtiv õppija**, kes:

- 1) arutleb ja argumenteerib loogiliselt;
- 2) leiab probleemile matemaatilise lahendustee ja matemaatika vahendid selle lahendamiseks;
- 3) tõlgib probleemi matemaatika keelde;
- 4) kasutab erinevaid matemaatilisi esitusviise ja abivahendeid;
- 5) kasutab oskuslikult matemaatika sümboolikat ja keelt;
- 6) selgitab esitatud lahendusi;
- 7) tõlgendab ja hindab saadud tulemusi.

Laias matemaatikas käsitletakse mõisteid ja meetodeid, mida on vaja matemaatika- teaduse olemusest arusaamiseks. Rakendusülesannete lahendamise kõrval on tähtsal kohal põhjendamine ja tõestamine.

Kitsa matemaatika õpetamise eesmärk on matemaatika rakenduste vaatlemine, et kirjeldada inimest ümbritsevat maailma teaduslikult ning tagada elus toimetulek.

Nii kitsas kui ka lai matemaatika annavad õpilasele vahendid ja oskused rakendada vajalikke matemaatilisi meetodeid teistes õppeainetes.

Selleks, et õppija saaks liikuda kitsa ja laia matemaatika vahel on vaja:

- 1) õppija või tema seadusliku esindaja allkirjastatud sooviavaldust;
- 2) aineõpetaja hinnangut õppija senisele edasijõudmisele õppeaines;
- 3) individuaalset õppekava puudu olevate kursuste järele sooritamiseks.

Õpetamise meetodid: probleemõpe, ajurünnak, arutelu, iseseisev töö, avastusõpe, projektõpe

VÕÕRKEELED

Võõrkeelte õpetus gümnaasiumis toetab õpilaste kujunemist enesekindlateks ja teadlikeks keelekasutajateks, kes oskavad suhelda erinevates eluvaldkondades ning mõistavad keele kultuuri omavahelisi seoseid. Inglise, saksa ja vene keele kursused arendavad süstemaatiliselt kuulamis-, lugemis-, rääkimis- ja kirjutamisoskust ning keelelist korrektsust, käsitledes aktuaalseid teemasid alates haridusest ja tööelust kuni ühiskonna, kultuuri ja tehnoloogiani. Õppeprotsessis väärtustatakse õppija vastutust oma arengu eest, emotsionaalset intelligentsust ning vigade käsitlemist loomuliku õppimise osana. Mitmekesised õppemeetodid ja koostöised tegevused toetavad aktiivset keelekasutust, kriitilist mõtlemist ja valmisolekut toimida mitmekeelses ning -kultuurilises keskkonnas.

Inglise keele kursused

1. Grammatiliste aegade kordamiskursus
2. Haridus ja töö, -ing, to
3. Tervis, artiklid
4. Tööelu ja karjäär, kaudne kõne
5. Kultuur ja looming, passiiv ja kausatiiv
6. Keskkond ja taastuvenergia, tingimuslaused, modaalverbid
7. Kommunikatsioon, meedia,ksamiks kordamine
8. Inimene ja ühiskond,ksamiks kordamine

Saksa keele kursused

1. Inimene ja ühiskond. Meie elu, elu mõte. Grammatika kordamine

2. Inimene ja keskkond. Mina, perekond, sõbrad. Sõprus, armastus, vaimne heaolu. Tegusõnad, põhivormid, ajavormid
3. Haridus ja töö. Ennastjuhtiv õppimine. Õpistrateegiad. Lauseehitus. Liitlauseid. Põimlause
4. Eesti ja maailm, kultuur ja looming. Eestimaa edulood. Nimisõnad, käänamine
5. Teadus ja tehnoloogia. Digioskused. AI võõrkeeleõppes. Omadussõnad, käänamine

Vene keele kursused

1. Kordamine. Kes ma olen?
2. Grammatika. Nimisõna. Ainsus/ mitmus. Tegusõna. Olevik/ minevik. Pööramine. Ankeedi täitmine
3. Omadussõnad. Asjad meie ümber. Kool
4. Puhkus. Riigid ja rahvused. Kultuur. Linn. Asjad meie ümber. Kodu
5. Asjad meie ümber. Köök. Söök

Üldised ainevaldkonna teadmiste omandamise põhimõtted ja õpistrateegiad

Kursuste lõpuks on **õppijaid** enesekindlad võõrkeeles suhtlejad ja kirjutajad, aktiivsed kuulajad ning heade funktsionaalsete lugemisuskustega.

- 1) Õppijad on kompetentsed ainevaldkonnas ja läbivates teemades.
- 2) Õppija on emotsionaalselt intelligentne.
- 3) Õppija vastutab oma õppeprotsessi ja tulemuste eest
- 4) Vigade käsitlemine õppimise loomuliku osana, nende parandamine vastavalt õppe-eesmärgile.

Õpetamise meetodid: individuaalne töö, paaritöö, gruppitöö, kuulamine, lugemine, kirjutamine, diskussioonid, arutelud, debatt, ettekanded, mängud, audio-video materjal, draamaõpetus.

LOODUSAINED

Loodusainete õpetus gümnaasiumis kujundab õpilastes tervikliku arusaama loodusteadustest kui omavahel seotud uurimisvaldkondadest, mis selgitavad maailma toimimist mikro-, makro- ja megatasandil. Füüsika, keemia, bioloogia ja geograafia kursused arendavad teaduslikku mõtlemist, uurimisuskusi ning võimet analüüsida looduses ja ühiskonnas toimuvaid protsesse ning nende põhjuse-tagajärje seoseid. Õppeprotsessis pööratakse tähelepanu keskkonnateadlikkusele, jätkusuutlikule arengule ja teaduse rolli mõistmisele igapäevaelus ning tehnoloogia arengus. Mitmekesised uurimuslikud ja praktilised õppemeetodid ning õppimine erinevates keskkondades

toetavad kriitilise ja loova mõtlemise arengut, vastutustundlike otsuste langetamist ning huvi loodusteaduslike ja tehnoloogiaga seotud karjäärivõimaluste vastu.

Füüsika kursused

1. Füüsika meetod. Kinemaatika
2. Dünaamika
3. Elektromagnetism
4. Energia
5. Mikro- ja megamaailma füüsika

Keemia kursused

1. Keemia alused
2. Anorgaanilised ained
3. Orgaanilised ained

Geograafia kursused

1. Maa kui süsteem
2. Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid
3. Rahvastik ja majandus (inimgeograafia)

Bioloogia kursused

1. Rakud ja organismid
2. Molekulaarsed protsessid
3. Pärilikkus ja evolutsioon
4. Inimene ja keskkond

Üldised ainevaldkonna teadmiste omandamise põhimõtted ja õpistrateegiad

Loodusainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks **õpilane**:

- 1) huvitub keskkonnast ja selle uurimisest, mõistab loodusteaduste omavahelisi seoseid;
- 2) kasutab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks mikro-, makro- ja megatasandil, kasutades loodus- ja täppisteadustele omast keelt ning mudeleid;
- 3) sõnastab uurimisküsimusi ja hüpoteese, kavandab ja korraldab loodusteadusuuringuid, analüüsib ja tõlgendab tulemusi ning teeb kehtivaid järeldusi ja ennustusi;

- 4) lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist;
- 5) leiab erinevatest allikatest infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta, hindab seda kriitiliselt; kasutab õppimiseks, andmekogumiseks ning koostööks erinevaid meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske;
- 7) väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut, käitub turvaliselt, järgib tervislikke eluviise ning on ühiskondlikult aktiivse hoiakuga;
- 8) teab loodusteaduste ning tehnoloogiaga seotud karjäärivõimalusi, on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õpetamise meetodid: aktiivõpe, uurimusõpe, ajurünnak, väitlus, arutelud, interaktiivsed loengud, uurimuslikud, sh praktilised tööd, esitlused, loodusteaduslike mudelite uurimine ja koostamine, vastastikune õpetamine, probleemülesannete lahendamine, väitlused, projektõpe, rollimängud, rühma- ja paaristööd.

Õpitakse võimalikult mitmekesistes keskkondades, sh looduskeskkonnas, muuseumides, looduskoolides, teadushuvihariduskeskustes, ettevõtetes jm. Kasutatakse kõrgkoolide pakutavaid võimalusi, näiteks laborid, kursused jms. Õppes rakendatakse nüüdisaegseid õppematerjale ja digivahendeid ning e-õppekeskkondi, mis toetavad ühtlasi õpilaste digipädevuse arengut.

SOTSIAALAINED

Sotsiaalainete õpetus gümnaasiumis kujundab õpilastes tervikliku arusaama ühiskonna arengust, ajaloolistest protsessidest ning inimese rollist peres, kogukonnas ja riigis. Ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja inimeseõpetuse kursused aitavad mõista mineviku ja tänapäeva seoseid, demokraatia toimimist, inimõigusi ning sotsiaalsete suhete ja väärtuste kujunemist. Õppeprotsess toetab kriitilise mõtlemise, eneseanalüüsi ja vastutustundliku otsustamise arengut ning suunab õpilasi kujunema teadlikeks ja aktiivseteks kodanikeks. Mitmekesised õppemeetodid soodustavad aruteluoskust, allikakriitilisust ja sallivat suhtumist kultuurilisse ning maailmavaatelisse mitmekesisusse.

Ajaloo kursused

1. Üldajalugu
2. Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)

3. Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)
4. Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel
5. Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel
6. Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm

Inimeseõpetuse kursused

Gümnaasiumi riikliku õppekava järgi on kohustuslik läbida üks inimeseõpetuse kursus. Kursuse nimetus - perekonnaõpetus. Teemad, mida kursuse käigus läbitakse, on järgmised:

1. Perekond ühiskonnas
2. Tervis ja turvalisus
3. Suhted ja vastutus perekonnas

Ühiskonnaõpetuse kursused

1. Ühiskonna areng ja demokraatia
2. Majandus ja maailmapoliitika

Üldised ainevaldkonna teadmiste omandamise põhimõtted ja õpistrateegiad

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks **õpilane**:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) mõistab, kuidas ühiskond mõjutab pereväärtusi, traditsioone, hoiakuid, sealhulgas laste kasvatamist ja suhtumist seksuaalsusesse, mõistab, kuidas on kooseluvormid ja perekonna roll aja jooksul muutunud;
- 3) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 4) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 5) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti; kasutab teaduspõhiseid allikaid perekonna, suhete ja terviseiga seotud info ja abivõimaluste leidmisel; teab, kuidas pereelu, sealhulgas abielu on õigusaktidega reguleeritud, oskab sellega igapäevaelus arvestada ja vajaduse korral leida asjatundlikku õigusabi;

- 6) mõistab suhetega kaasnevaid õigusi ja kohustusi, inimeste võrdse kohtlemise vajalikkust ning võtab vastutuse oma suhete eest;
- 7) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 8) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 9) mõistab perekonna rolli traditsioonide hoidja ja kandjana, väärtustab sotsiaalsete suhete, tavade ja kommete toetavat mõju peresuhetele;
- 10) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija;
- 11) võtab vastutuse inimesena, kodanikuna, perekonna- ja ühiskonnaliikmena.

Õpetamise meetodid: ajurünnak, analüüsivad arutelud, juhtumianalüüs, paaris- ja rühmatööd, loengud, õppefilmid, loovad ülesanded.

KUNSTIAINED

Kunstiainete õpetus gümnaasiumis toetab õpilaste loovuse, esteetilise tundlikkuse ja kultuurilise teadlikkuse arengut, aidates mõista kunsti ja muusika rolli ühiskonnas ning inimese eneseväljenduses. Muusikaõpetuse kursused käsitlevad helikeele kujunemist, ajastute stiile ja Eesti muusikalugu, ühendades teoreetilised teadmised vahetu kuulamis- ja kogemuspõhise õppega. Kunstiõpetuses keskendutakse visuaalse keele mõistmisele, kunstiajaloo ja kaasaegse visuaalkultuuri tõlgendamisele ning loomingulisele eneseväljendusele. Mitmekesised õppemeetodid, sh praktiline töö, rühmategevused ja õppekäigud, toetavad kriitilise mõtlemise, eneseteadlikkuse ja avatud hoiakuga kultuurihuvilise kujunemist.

Muusikaõpetuse kursused

1. Uusaegse helikeele kujunemine
2. Klassitsism ja romantism: rahvuslikkuse kujunemine muusikas
3. Eesti muusikalugu

Kunstiõpetuse kursused

1. Kunstiajalugu
2. Kaasaegne kunst ja visuaalkultuur 20. ja 21. sajandil

Muusikaõpetuse õpetamise meetodid: aktiivõpe, loeng, rühmatööd, ettekanded, omalooming, iseseisev töö. Olulise osa muusikaõppes moodustavad õppekäigud:

1. Muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning asjakohase arvamuse avaldamine muusikalist oskussõnavara kasutades.
2. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.

Kunstiõpetuse eesmärgiks on:

- 1) õppida ümbritsevat visuaalset keelt mõistma ja tõlgendama;
- 2) arendada õpiloovust uudsete kogemuste ja nende mõtestamise kaudu;
- 3) kasvatada esteetilist tundlikkust;
- 4) kujundada iseenda mõistmist (õppija eneseusaldust ja eneseväarikust, riskijulgust, analüüsioskust ja kriitilist mõtlemist ja inimese heaolu, keha ja vaimu koostööd);
- 5) käsitleda maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeliselt ja teadvustada kunsti pidevat muutumist;
- 6) väärtustada kõiki kunsti kogemise ja loomise etappe.

Õpetamise meetodid: praktiline töö, grupitöö, iseseisev töö, demonstratsioon, loeng, õppekäigud. Õppesisu hõlmab endas kunstitehnikaid ja loomingulist eneseväljendust; disaini ja disainiprotsessi; kunstiajalugu, visuaalkultuuri ja kunstnikuid, kunsti ja kultuuri ühiskonnas.

KEHALINE KASVATUS

Kehalise kasvatus õpetus gümnaasiumis toetab õpilaste kehalise, vaimse ja sotsiaalse heaolu kujunemist ning liikumisharjumuste arengut kogu eluks. Õppetöö eesmärk on arendada mitmekülgseid liikumisosi, kehalisi võimeid ja teadlikku suhtumist tervisesse, liikumisse ja toitumisse. Kehalise kasvatus kaudu õpivad õpilased väärtustama liikumist, sporti ja tantsu kultuuri osana ning kogema liikumisrõõmu ja eneseteostust. Mitmekesised praktilised õppemeetodid ja järk-järguline õppekorraldus toetavad enesejuhtimist, stressiga toimetulekut ja vastutustundliku eluviisi kujunemist.

Kehalise kasvatus kursused

1. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.
2. Ujumine, sportmängud, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.

3. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, orienteerumine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.
4. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, ujumine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.
5. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, orienteerumine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.

Üldised ainevaldkonna teadmiste omandamise põhimõtted ja õpistrateegiad

Kehalise kasvatus õpetamise eesmärgiks on mitmekülgsed oskused kogu eluks, et tunda liikumisest rõõmu. Kehalise kasvatus õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks

õpilane:

- 1) kasutab mitmekülgseid liikumisosi ja -kogemusi eri liikumisviisides ning teab, mis on temale meelepärane liikumisharrastus;
- 2) mõistab vastutust hoida enda tervist ja vormisolekut kehaliste võimete arendamise, liikumise ning toitumise kaudu;
- 3) on igapäevaselt kehaliselt aktiivne ja järgib tervisliku liikumise põhimõtteid;
- 4) väärtustab liikumist, sporti ja tantsu kultuuri osana ning ennast selle mõjutajana ja uue loojana;
- 5) hoiab vaimset ja kehalist tasakaalu, tuleb toime stressiolukorras ning kasutab emotsioonide juhtimise viise.

Õppimise põhimõtted: kergemalt raskemale, osa- ja tervikmeetod.

Õpetamise meetodid: sõnalised, praktilised, näitlikud, individuaalne, grupitöö.

48. Põlva Gümnaasiumis toimuvate valikkursuste kavad on esitatud kooli kodulehel: <http://pg.edu.ee/valikkursused>.
49. Õpilase poolt väljaspool kooli läbitud juhendatud õppe ehk valikkursuse "huviring" kursuse kavana arvestatakse vastava üli-, kutse- või huvikooli kinnitatud õppe- või kursuse kava. Kui väljaspool kooli juhendatud õppena läbitud õppe- või praktilise tegevuse kohta ei ole kinnitatud kursuse või õppekava, koostab selle kursuse juhendaja ning selle kinnitab Põlva Gümnaasiumi õppejuht.

Õpilase õppekoormuse kujunemine

50. Õpilase õppekoormus kujundatakse Põlva Gümnaasiumis gümnaasiumi õppekorralduse kaudu. Õppetöö korraldus Põlva Gümnaasiumis toetab õppija vastutust ja aktiivset õppimist.
51. Õpilase õppekoormuse jaotumine gümnaasiumiõpingute jooksul on näidatud alltoodud tabelis (Tabel 1).
52. Põlva Gümnaasiumi õpilane peab õpingute jooksul läbima vähemalt 96 kursust, neist kuni 84 on riiklikud ning kooli määratud kursused, ülejäänud õpilase valitud valikkursused. Kohustuslike kursuste arvud on alltoodud tabelis (Tabel 2).
53. Õpilase õppeaasta õppekoormus kujundatakse kursuste ja arvestuste plaani kaudu. Õppeaasta kursuste ja arvestuste plaan kinnitatakse enne iga õppeaasta algust ning on kättesaadav kooli [kodulehel](#).
54. Juhul kui Põlva Gümnaasiumisse tuleb õppima õpilane, kes on varem õppinud mõnda teist B1-keeleskustasemega võõrkeelt (näiteks prantsuse, hispaania, soome vms), kuid mitte vene ega saksa keelt – mis on Põlva Gümnaasiumis õpetatavad B1-keeleskustasemega võõrkeeled, siis valib kool õpilase jaoks sobiva lahenduse allpool loetletud variantide seast:
- 1) vahetab varasemalt õpitud B1-keeleskustasemega keele vene või saksa keele vastu;
 - 2) võimaldab õpilasel jätkata oma olemasoleva keele õppimist iseseisvalt, nt. e-õppe platvormi kasutades (vajadusel IÕK).

Tabel 1. Õpilase õppekoormuse jaotumine gümnaasiumiõpingute jooksul.

Aeg	Õppekoormus	Lisanduvad	Aeg tundides (60 min)
Nominaalne õppeaeg	Vähemalt 96 kursust, iga kursus 1400 minutit	175 minutit kursuse kohta üldpädevuste saavutamist toetavaid tegevusi Kasulikul Ajal ja arvestuste	Vähemalt 2520h
Õppeaasta	Keskmiselt 33 kursust, iga kursus 1400 minutit	nädalal (sh konsultatsioonid, arvestused ja iseseisvad ülesanded. Eriõppepäevadel ka erinevad	Keskmiselt 866h 15min
Õppeperiood	Keskmiselt 11 kursust perioodis,	üldpädevuste saavutamist toetavad tegevused.	Keskmiselt 288h 45min

	iga kursus 1400 minutit		
Õppenädal	Kuni 23 ainetundi nädalas, iga tund 70 minutit	250 minutit õppimist toetavaid tegevusi Kasulikul Ajal, kodused tööd; arvestuste nädala kava erineb tavanädala nädalaplaanist.	Kuni 31h
Õppepäev	Kuni 5 ainetundi päevas, iga tund 70 minutit	50 minutit õppimist toetavaid tegevusi Kasulikul Ajal, kodused tööd; arvestuste nädala kava erineb tavanädala päevaplaanist.	Kuni 6h 40min

Tabel 2. Kohustuslikud kursused. Kursuste arv riiklikus ja kooli õppekavas.

Õppeained	Riiklik õppekava	Kooli õppekava
Eesti keel	6	7
Kirjandus	5	6
B2-taseme võõrkeel	5	8
B1-taseme võõrkeel	5	5
Matemaatika (Kitsas)	8	15
Matemaatika (Lai)	14	15
Bioloogia	4	4
Geograafia (loodus-)	2	2
Keemia	3	3
Füüsika	5	5
Ajalugu	6	6
Ühiskonnaõpetus	2	2
Inimeseõpetus	1	1

Geograafia (inim-)	1	1
Muusika	3	3
Kunst	2	2
Kehaline kasvatus	5	5
Uurimistöö alused	1	1
Uurimis-/praktiline töö		1
Maailm ja mina		3
Ennastjuhtivam õppija		1
Riigikaitseõpetus	1	1
Kogukonnapraktika		1
Valikkursused	32/26	13
KOKKU	96	96

Uurimis- ja praktiliste tööde korraldus Põlva Gümnaasiumis

55. Uurimis- ja/või praktilised tööd (UPT) viiakse Põlva Gümnaasiumis läbi 11. klassis.
56. Uurimis- ja/või praktiliseks tööks võib olla uurimistöö, praktiline töö või Junior Achievement Eesti (lühendatult JA Eesti) programmi läbimisel õpilasfirma tegemine.
57. Juhul kui õpilane läbib praktilise tööna JA Eesti programmi ja õpilasfirma kursuse, ei ole ta kohustatud läbima kursust Uurimistöö alused, vaid selle asemel valikkursuse Õpilasfirma.
58. Uurimis- või praktilise töö (edaspidi UPT) edukaks sooritamiseks peab õpilane tähtaegselt esitama nõuetele vastava kirjaliku töö ja oma tööd kaitsma.
59. UPT koostamise protsess koosneb järgnevatest etappidest:
 - a. Teemade valimine algab 10. klassi III perioodil, kui toimub kogu UPT protsessi tutvustav infotund 10. klassi õpilastele ja 11. klassi UPT kaitsmine, mis on samas ka vaatlusseminar 10. klassi õpilastele.
 - b. Teema ja juhendaja valiku registreerimise tähtaeg on 11. klassi I perioodil, septembri lõpus. Töö teema valib õpilane lähtudes enda huvidest. Juhendajaks võib olla Põlva Gümnaasiumi õpetaja või töötaja. Vajadusel võib kaasata ka lisajuhendaja väljastpoolt kooli.

- c. Teema ja juhendaja registreerib õpilane uurimistööde koordinaatori juures, kes edastab need kinnitamiseks kooli direktorile.
 - d. Kogu protsessi toetamiseks läbivad UPT-d tegevad 11. klassi õpilased uurimistöö aluste kursuse, mis on hajutatud I ja II perioodile.
 - e. Tööde kaitsmine toimub 11. klassi III perioodi lõpus, arvestuste nädalal. Vajadusel saab õpilane võimaluse oma tööd järelkaitsta 12. klassis.
60. Töö tegemiseks läbivad 11. klasside õpilased “Uurimistööde aluste” kursuse, mis on kooli õppekava kohustuslik kursus. Kursust hinnatakse mitmeeristavalt.
61. Uurimis- või praktilise töö tegemiseks tuleb õpilasel läbida kuus etappi. Iga etapi edukas läbimine annab õpilasele punkte vastavalt etapi läbimise edukusele. Kogu protsessi eduka läbimise eest on õpilasel võimalik saada kuni 100 punkti. Protsessi läbimisel saadud punktide kogusumma teisendatakse uurimis- ja praktilise töö eest saadud hindeks vastavalt kooli hindamise korrale.
62. Uurimis- või praktilise töö sooritamise ebaõnnestumisel³ antakse õpilasele võimalus töö korrektseks sooritamiseks ja kaitsmiseks VII perioodi⁴ arvestuste nädalal (järelkaitsmine). Järelkaitsmisele pääsemiseks on õpilasel kohustus osaleda 12. klassi I perioodi jooksul igal nädalal UPT kirjutamise tunnis.

IV Põlva Gümnaasiumis läbitavate kursuste selgitus

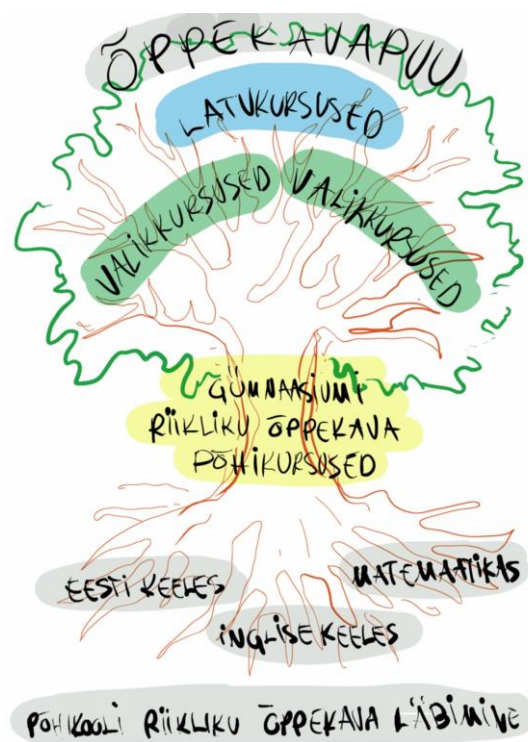
Gümnaasiumi riikliku õppekava põhikursused

63. Põlva Gümnaasiumi õpilane läbib kolme aasta jooksul kõik gümnaasiumi riikliku õppekava järgsed põhikursused (70 kursust, vt *Tabel 2*).
64. Põhikursused läbitakse vastavalt kooli õppejuhi koostatud plaanile. Plaanis arvestatakse kursuste järgnevust, aineoloogikat, ainete omavahelist lõimingut ning kooli võimalusi. Õppejuht koostab koostöös aineõpetajatega õppekava läbimise plaani iga aasta 10. klassile lähtudes eeltoodud tingimustest ning korrigeerib seda vastavalt mõistlikule vajadusele.
65. 10. klassi õppima asuvad õppijad jätkavad gümnaasiumiastmes üldjuhul sama B1-taseme võõrkeelega, mida nad õppisid põhikoolis. Erandkorras võib õppija põhjendatud avalduse alusel B1-taseme võõrkeelt vahetada.

³ Töö ebaõnnestumiseks võivad olla töö tähtjaks esitamata jätmine, kaitsmisel läbi kukkumine või töö punktide kogusummaks alla 50 punkti saamine ehk töö sooritamine hindele “F” (läbi kukkunud).

⁴ IV, V ja VI periood on 11. klassi õppeperioodid, VII, VIII ja IX periood on 12. klassi õppeperioodid.

66. Põlva Gümnaasiumi õppekava kursused moodustavad õppekavapuu (Joonis 1), mille aluseks ehk mullaks on Põhikooli riikliku õppekava läbimine. Selle juurteks on juurkursused, mis on elementaarsed põhikooli materjali kordamise kursused eesti keeles, inglise keeles, matemaatikas ja vajadusel ka teistes õppeainetes. Õppekava tüve moodustavad Gümnaasiumi riikliku õppekava põhikursused, millest kasvavad välja või millele toetuvad erinevad valikkursused. Õppekava puu ladva moodustavad latvkursused andekatele õpilastele, kellel on latvkursuse abil võimalik saavutada sügavamad teadmised, kui Gümnaasiumi riikliku õppekava standard eeldab. Õppekavapuud toetavad iganädalased konsultatsioonid.

Joonis 1. Õppekavapuu

Kooli poolt lisatud kursused

67. Põlva Gümnaasium lisab gümnaasiumi riikliku õppekava põhikursustele täiendavalt **14 kursust**, mille läbimine on Põlva Gümnaasiumi õpilasele kohustuslik.
68. **Eesti keel** - kool lisab täiendavalt **ühe** kordamise **kursuse**, mis toimub enne riigieksamit IX õppeperioodil.
69. **Kirjandus** - kool lisab täiendavalt **ühe** kordamise **kursuse**, mis toimub enne riigieksamit IX õppeperioodil.

70. **Matemaatika** - kool lisab täiendavalt **ühe** kordamise **kursuse** (juurkursuse), mis toimub 10. klassi alguses I õppeperioodil.
71. **Kitsas matemaatika** - kool lisab täiendavalt veel **kuus** kursust, on mõeldud kitsa matemaatika kursustele toetavaks ja täiendavaks õppimiseks ja harjutamiseks vajaliku lisaaja võimaldamisele. Need kursused kirjeldab kitsa matemaatika aineõpetaja lähtudes kitsa matemaatika ainekavast ja õppegrupi vajadustest ning need kursused kirjeldatakse õppekava osaks olevates ainekavades (kursuselehed); Kursused toimuvad läbi kolme aasta paralleelselt laia matemaatika kursustega.
72. **Inglise keel** - kool lisab täiendavalt **kolm** kursust, millest kolm kursust on mõeldud inglise keele kursustele toetavaks ja täiendavaks õppimiseks ja harjutamiseks vajaliku lisaaja võimaldamisele. Need kursused kirjeldab inglise keele aineõpetaja lähtudes inglise keele ainekavast ja õppegrupi vajadustest ning need kursused kirjeldatakse õppekava osaks olevates ainekavades (kursuselehed). Kursused toimuvad läbi kolme aasta vastavalt inglise keele õpetaja koostatud plaanile; üks kordamiskursus IX õppeperioodil.
73. **Uurimistöö alused** - kool lisab täiendavalt **ühe** **kursuse**, mis valmistab õpilased ette uurimis- või praktilise töö kirjutamiseks. **Õpilasfirma programmi** läbivatele õpilastele on koolikohustuslik õppeaine “uurimistöö alused” võrdsustatud “**õpilasfirma**” valikkursusega ning JA Eesti programmi läbimisega.
74. **Uurimis- või praktiline töö** - kool lisab täiendavalt **ühe** **kursuse** uurimis- või praktilise töö sooritamiseks tehtava õppimise ja töö järgselt.
75. Ennastjuhtivam õppija - kooli poolt lisatud **kursus**, mille eesmärkideks on:
sissejuhatus Põlva Gümnaasiumi väärtus- ja käitumismaailma ning õppekorraldusse;
sissejuhatus õppimise olemusse, selle viisidesse ning õpistrateegiatesse ja kasvatada praktiliste harjutuste kaudu õpilastes suhtlemisoskust ja esinemisjulgest. Kursus toimub I ja II õppeperioodil, üks tund nädalas.
76. Kogukonnapraktika - kooli poolt lisatud **kursus**, mille peamised eesmärgid on iga õpilase üldpädevuste arendamine ja riiklike hariduseesmärkide saavutamise toetamine.
- Kogukonnapraktika toimub läbi kolme õppeaasta kuni ainemahu saavutamiseni.
 - Kogukonnapraktika raames osaleb õpilane kolme õppeaasta jooksul vähemalt 20 astronoomilise tunni ulatuses tegevustes, mis toovad head koolile, kogukonnale, Eestile, inimkonnale. Nendes tegevustes on ta selgelt juhendatud ning analüüsib oma tegevust praktikapäevikus vastavalt kogukonnapraktika juhendile (kooli kodulehel).

- c. Juhendatud praktika alla loetakse näiteks töö õpilasesinduses, mentorlus koolis, töö loomade varjupaigas, vetelpäästjana, vabatahtlikuna suurüritustel jne, aga ka abistamine lihtsamates töödes, nt. aktusteks saali valmispanek jne.

77. **Maailm ja mina** - kooli poolt lisatud **kolm kursust**, mille eesmärgid on õpilastes üldpädevuste, eriti sotsiaalse- ja kodanikupädevuse, enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse saavutamine ning õpilaste ettevalmistamine iseseisvateks loovateks, mitmekülgeteks, sotsiaalselt küpseteks, usaldusväärseteks ning oma eesmärke teadvustavateks isiksusteks⁵. Samuti on **“Maailm ja mina”** kursuste oluliseks eesmärgiks see, et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda enda edasine haridustee⁶. **“Maailm ja mina”** kursused toimuvad üks igal õppeaastal ning õpilasel on kohustus osaleda kooli poolt korraldatavatel eriõppepäevadel ning käia kuulamas vähemalt 15 loengut kooli poolt välja pakutud loengute hulgast.

- a. Loeng antud kursuse raames tähendab kord nädalas kogu koolile korraldatavat 45-minutilist loenguvormis tundi, mille teemad on üldharivad ja silmaringi laiendavad toetades samaaegselt õppijate üldpädevuste arendamist.
- b. Kuulatud loengute kohta täidab õppija loengulehe ehk koostab omale struktureeritud konspekti kooli ette antud formaadis.
- c. Läbitud loengute üle peab arvet koolielukorraldaja või tema poolt selleks volitatud isik.
- d. **“Maailm ja mina”** kursuse märgib elektroonilisse õppeinfosüsteemi õpilase klassijuhataja loengulehtede ja eriõppepäevade arvestuse alusel iga õppeaasta lõpus.
- e. **“Maailm ja mina”** kursust hinnatakse mitteeristavalt. **“Maailm ja mina”** kursuse korraldus on täpsustatud Tabelis 3.

Tabel 3: Loengukursuse korraldus läbi õpilase kolme õppeaasta.

klass	loengute arv	kooli poolt pakutav loengute arv
I aasta 10. klass	15 loengut (sh. karjääriõppeloengud) + õppeaasta jooksul toimuvad eriõppepäevad	vähemalt 30 õppeaastas
II aasta 11. klass	15 loengut (sh. karjääriõppeloengud) + õppeaasta	vähemalt 30 õppeaastas

⁵ Gümnaasiumi riiklik õppekava § 3 lg 1.

⁶ samas, lg 2.

	jooksul toimuvad eriõppepäevad	
III aasta 12. klass	15 loengut (sh. karjääriõppeloengud) + õppeaasta jooksul toimuvad eriõppepäevad	vähemalt 30 õppeaastas

78. **Karjääriõpe** on korraldatud koostöös töötukassaga ning hõlmab kohustuslikke karjääriõppeloenguid, mis on jaotatud kolme õppeaasta vahel. Karjääriõppe osana toimub ka Töötukassaga koostöös nõustamine ja ettevalmistamine karjäärivalikuks.
79. **Riigikaitseõpetus** - kooli poolt lisatud üks teooriakursus, mille eesmärk on anda teadmisi riigikaitsest ja selles osalemise võimalustest ning tõsta õppijate teadlikkust ja valmisolekut sellest, kuidas vajadusel kaitsta riiki.

Valikkursused

80. Põlva Gümnaasiumi õpilane läbib kolme õppeaasta jooksul vähemalt 12 valikkursust.
81. Põlva Gümnaasium pakub igal õppeaastal õpilasele võimalust läbida vähemalt 7 valikkursust õpilase valikul kooli (või kooli koostööpartnerite) pakutavate hulgast, sh:
- kaks valikkursust iga õppeaasta I perioodil;
 - kaks valikkursust iga õppeaasta II perioodil;
 - kaks valikkursust iga õppeaasta III perioodil;
 - üks valikkursus iga õppeaasta valikkursuste nädalalal.
82. Põlva Gümnaasiumi õpilasel on võimalik saada valikkursusena arvestatud ka kooli huviringid, nt kunstiring, rahvatants jne.
83. Põlva Gümnaasiumi õpilasel on võimalik saada valikkursusena arvestatud ka väljaspool kooli läbitud gümnaasiumi riikliku õppekava ja Põlva Gümnaasiumi hariduslikke eesmärke toetava vähemalt ühe kursuse mahus toimuv õppetegevus.
84. Väljaspool kooli läbitud gümnaasiumi riikliku õppekava ja Põlva Gümnaasiumi hariduslikke eesmärke toetava õppetegevuse ehk kursuse “huvialaring” läbimiseks:
- võib õpilase avalduse alusel kool valikkursusena arvestada õpilase osalemist huvikoolis või mõnes muus väljaspool kooli aset leidvas õppetegevuses; huvialaringi kandmiseks õpilase valitud valikainete nimekirja peab õpilane hiljemalt 1. oktoobriks esitama õppejuhile kirjaliku avalduse, milles on toodud huvialaringi või õppetegevuse nimetus, vastutav organisatsioon või asutus, tegevuse maht (näiteks tunde nädalas, ainepunktid) ning juhendaja või vastutaja nimi,

allkiri ja kontaktid. Vastav vorm on leitav kooli kodulehel; 15. maiks esitab õpilane õppejuhile vastava asutuse või organisatsiooni tõendi või tunnistuse õppetegevuses osalemise ning õpitulemuste kohta koos läbitud tegevuste mahuga (näiteks ainepunktid, tunnid). Valikkursuse “huvialaring” läbimine fikseeritakse lõputunnistusel hindegaga “A” (arvestatud).

85. Õpilasel on õigus loobuda valitud valikkursusest esimese nädala jooksul pärast õppeperioodi algust. Koolil on õigus eemaldada õpilane mõjuval põhjusel valikkursusest ning vastav valikkursus õpilase õppekavast kustutada ja/või määrata talle läbimiseks mõni teine valikkursus.
86. Juhul kui õpilasel jääb valikkursus sooritamata, otsustab õppenõukogu, kas õpilane saab võimaluse järgmise õppeperioodi jooksul valikkursus järele vastata.

Erilised valikkursused

87. **Juurkursused** - põhikooli materjali kordavad ja gümnaasiumi õppeainesse sissejuhatavad kursused eesti keeles, matemaatikas ja inglise keeles. Kõik Põlva Gümnaasiumi õpilased läbivad 10. klassi alguses eesti keele, matemaatika ja inglise keele kordamis- ehk juurkursuse, mis võimaldab õpilastel üle korrata põhikooli materjali ning jätkata edukalt õpinguid gümnaasiumiastmes. Kordamiskursused toimuvad I perioodil. Kordamiskursus arvatakse õpilase põhikursuste hulka.

Juurkursus võib toimuda ka mis tahes muus õppeaines, kui aineõpetaja hinnangul on õpperühma lähtetase nii erinev, et õpilaste edasise arengu toetamiseks on juurkursuse läbimine vajalik. Õpetaja määrab õpilase juurkursusele tasemetesti tulemuse põhjal ning sellisel juhul on juurkursus kohustuslik õpilasele, kellele selle kursuse läbimine kooli õppejuhi otsusega määratakse. Juurkursus toimub valikkursuste toimumise ajal kahel õppetunnil nädalas ning arvatakse õpilase valikkursuste hulka.

88. **Latvkursused** - gümnaasiumi riiklikus õppekavas nõutavat oluliselt täiendavad/ületavad kursused. Latvkursused on mõeldud olümpiaadide, konkursside ja lihtsalt ainealaseks ettevalmistuseks õpilastele, kelle hariduslik erivajadus tuleneb nende andekusest. Latvkursused toimuvad aineõpetajate soovitusel ning loetakse valikkursusena läbituks pärast kursuse mahus töö tegemist/kursuse läbimist. Kursusel osalemine on õppijale vabatahtlik ning kursusest loobumine toimub samadel alustel teiste valikkursustega.

Täiendavad õppekava läbimist toetavad tegevused

89. Täiendavalt toetavad Põlva Gümnaasiumi õppekava läbimist Kasuliku Aja tegevused.

90. Õpilasele on kohustuslik ning koolieksami sooritamiseks⁷ vajalik osaleda klassijuhatajatundides, ühislugemises ning selle põhjal toimuvates aruteludes, mis toimuvad reeglina kaks korda kuus.
- Ühislugemine on kahel korral kuus toimuv lugemistund, mis moodustab osa klassijuhataja tunnist.
 - Ühislugemise käigus loetakse kooli poolt ette antud teksti päevakajalistel teemadel ning arutletakse loetu üle õpetaja juhendamisel.
 - ühislugemise eesmärgiks on laiendada silmaringi, arendada funktsionaalse lugemise oskust ning arutlus- ja argumenteerimisoskust.
91. Õpilasele on õppenõukogu otsusega kohustuslik ning tema hariduslikest vajadustest/erivajadustest tulenevalt vajalik osaleda konsultatsioonides. Konsultatsioonid toimuvad reeglina kahel päeval nädalas.
92. Õpilasele on üldpädevuste saavutamiseks kasulik osaleda kooli pakutavates huviringides. Huviringid toimuvad kokkuleppelistel aegadel arvestades õppijate ja õpetaja võimalusi.
93. Õpilasel on vabadus käia kooli korraldatud silmaringi avardavates loengutes. Kool pakub välja vähemalt 30 loengut igal õppeaastal ning õpilasel on kohustus valida 15 loengut aastas (vt § 61 Loengukursus), mille hulka kuuluvad ka kohustuslikud karjääri loengud. Loengud toimuvad reeglina kord nädalas.

V Hindamine ja Gümnaasiumi lõpetamine

94. Hindamine, õppetööd toetavate tugisüsteemide tegevus (sh nõustamine), järelevastamise ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus on korraldatud lähtudes riiklikest õigusaktidest ning täpsustatud Põlva Gümnaasiumi hindamise korras, mis on avaldatud kooli [kodulehel](#).
95. Põlva Gümnaasiumi hindamise põhimõtted:
- õppetöö eesmärgiks on eelkõige see, et õpilane saab õpitava selgeks;
 - selle eelduseks on omakorda, et õpilane käib tunnis, teeb kaasa, paneb tähele ja teeb oma tööd õigel ajal ära;
 - hindamiseks viiakse igas õppeaines läbi teadmiste kontrole; vahel tehakse töö kogu kursuse materjali peale (arvestus arvestuste nädalal) ja pannakse selle järgi ka kursusehinne;
 - õpetaja otsustab kuidas ja mida hinnatakse ning annab sellest kursuse alguses õppijatele teada;

⁷ Koolieksami kord on kooli kodulehel <http://pg.edu.ee/koolieksami-kord>.

- e. see, mida kursusel õpitakse ja kuidas seda hinnatakse, on kirjas kursuselehel;
- f. head ja väga head hinded on A+ ja A, B, rahuldavad hinded on C ja D, nõrk, aga siiski piisav on E ja läbikukkumist märgib F (valikkursusel MA);
- g. kui õpilasel tekivad õppes raskused, pöördub ta mentori ja/või õpilasnõustaja poole;
- h. negatiivselt hinnatud töö puhul saab õpilane sooritada ühel korral järeltöö;
- i. järeltöö tulemus loetakse kontrolltööga samaväärseks;
- j. järeltöid tehakse nädalaplaanis selleks määratud ajal;
- k. korraga saab üldjuhul sooritada ühe järeltöö;
- l. järeltööle saamiseks:
 - i. õpilane annab oma soovist õpetajale teada;
 - ii. kui õpetaja on nõus, registreerub õpilane e-päevikus õigele ajale;
 - iii. õpilane ilmub õigel ajal järeltööle ja sooritab selle;
- m. pärast järeltöö hinnet kehtib järeltööl saadud hinne;
- n. kooli lõpetamiseks tuleb:
 - i. kokku läbida 96 kursust;
 - ii. sooritada riigieksamid (eesti keel, matemaatika, võõrkeel);
 - iii. sooritada koolieksam;
 - 1. koolieksam toimub kooliaasta lõpus vastavalt kooli poolt kinnitatud ajakavale;
 - 2. koolieksami vorm on üldjuhul suuline, välja arvatud erandjuhtudel, mille otsustab kooli juhtkond;
 - 3. koolieksami erisuse taotlemiseks esitab õpilane või tema soovil õpilasnõustaja koolijuhile kirjaliku vabas vormis taotluse;
 - 4. koolieksamil vastab õpilane komisjoni ees kolmel teemal: inimeseõpetus, loengud ja lugemistekstid;
 - 5. koolieksamikomisjon kinnitatakse enne koolieksami toimumist direktori käskkirjaga;
 - 6. õpilane saab eksamipiletid vähemalt kuu aega enne koolieksami algust, et tagada piisav ettevalmistusaeg;
 - 7. õpilane peab vastama iga eksamipunkti vähemalt rahuldavale hindele, et eksam oleks sooritatud;
 - 8. eksamitulemus teatatakse õpilasele vahetult pärast eksami lõppu,
 - 9. hindamisotsuse teevad eksamikomisjoni liikmed;
 - 10. kui õpilane ei saavuta vähemalt rahuldavat tulemust, loetakse eksam mitteläbituks ning õpilasel on õigus sooritada järeleksam;

11. järeleksam toimub ühe nädala jooksul pärast koolieksami toimumist, kooli poolt määratud ajal.

iv. teha õpilasuurimus, praktiline töö või osaleda õpilasfirma tegevuses;

o. kooli lõpetamiseks tuleb saada igal kursusel hindeks vähemalt „E“;

p. kui õpilane saab kursusehindeks F või MA, siis saab ta selle tavalises korras järele vastata;

q. kui kursusehinnet ei õnnestu järele vastata, otsustab õppenõukogu edasise tegevuse;

r. kui õpilasel on kolm või enam kursust hinnatud F-i või MA-ga, siis otsustab õppenõukogu tema koolist väljaarvamise.

96. Hindamisest ja õpilase arengust teavitamine on korraldatud lähtudes riiklikest õigusaktidest ja toimub alljärgnevalt:

1) kool teavitab õpilast ja vanemat hindamise korraldusest kooli veebilehe, lastevanemate koosoleku, õpilaste üldkogunemise ja arenguveestluste kaudu;

2) kool teavitab õpilast ja vanemat hindamisest ja õpilase arengust e-päeviku ja individuaalvestluste (sh arenguveestlus) kaudu.

97. Hinde vaidlustamine:

1) õpilasel (alaealise õpilase puhul ka lapsevanemal) on õigus vaidlustada kontroll-, arvestus- või vastav järeltöö hinne ning kursuse hinne viie õppepäeva jooksul alates hinde e-päevikusse kandmise päevast;

2) hinde vaidlustamiseks tuleb esitada õppejuhile kirjalikult sellekohane taotlus.

Taotlus vaadatakse läbi ning vastus antakse samuti kirjalikult hiljemalt viie tööpäeva jooksul;

3) vaidlustamine on individuaalne ning selle lahendamine toimub reeglina õpilase (ja õpilase vanema), õppejuhi ning aineõpetaja koostöös.

VI Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

98. Õpetaja tööd ja õpetajate koostööd planeeritakse lähtudes kooli arengu- ja õppekava eesmärkidest, üldtööplaanist, kooliaasta kursuste plaanist ja teistest õigusaktidest ning igapäevasest koolielust välja kasvanud koostööideedest ja -vajadustest.

99. Õpetajate töö planeerimine ning koostöö korraldamine Põlva Gümnaasiumis on teadlikult kujundatud ja järjepidev protsess:

iganädalased koostöökoosolekud võimaldavad õpetajaskonnal ühiselt planeerida, arutada ning jagada häid praktikaid, samas kui kord õppeperioodi jooksul toimuv õppenõukogu koondab kogu õpetajaskonna strateegiliste teemade aruteluks. Meeskonnavaimu hoidmise ja

tugevdamise eesmärgil korraldatakse vähemalt kord õppeperioodi jooksul ühiseid koolisiseseid sündmusi ja üritusi.

Koostöös keskendutakse järgmistele teemadele:

1) materjalide ja teadmiste vahetamine ja jagamine

- aineõpetajate vaheline õppematerjalide jagamine ja ühisloome;
- heade praktikate ja meetodikate vahetamine kolleegide vahel;

2) ühised arutelud ja kokkulepped

- vajaduspõhised arutelud õppekorralduse, õpilaste toetamise ja ainealaste teemade osas;
- ühiste eesmärkide seadmine ja ainealaste kokkulepete sõlmimine, et tagada õppetöö järjepidevus;
- üksteise toetamine igapäevatoos ja probleemide lahendamisel;

3) ühisürituste ja tegevuste korraldamine

- ühisürituste (nt. emakeelepäev, ülekoolliline mälumäng, väitlusturniir jt.) ühine korraldamine;
- projektõppepäevade, lõimingupäevade ja haridusprojektide korraldamine ja nendes osalemine;

4) koostöö tugispetsialistidega

- ühine töö koolisestest tugispetsialistidega (õpilasnõustaja, psühholoog) õppijate õppimise, käitumise ja sotsiaalsete raskuste leevendamisel;
- koostöö individuaalsete lahenduste leidmiseks õpilase toetamisel tema vajadustest lähtuvalt.

VII Põlva Gümnaasiumi õppekava uuendamise ja täiendamise kord

100. Õppekava üldosa ja ainekavasid muudetakse erandkorras vastavalt muutustele riiklikus seadusandluses. Sellised muutused kinnitatakse ja kehtestatakse pärast õppekava kehtestamise protsessi⁸ läbimist esimesel võimalusel.

101. Õppekava uuendamine ja täiendamine ehk regulaarne muutmine on järjepidev, läbi kooliaasta kestev protsess. Põlva Gümnaasiumi õppekava uuendavad ja täiendavad Põlva Gümnaasiumi juhtkond, koolitöötajad, õpilased ja hoolekogu omavahelises koostöös.

102. Õppekava muutmiseks:

- 1) koolijuht alustab õppekava muutmise protsessi;
- 2) õppekava muutmise vajadus võib tulla ka teistelt huvigruppidele (nt. kooli hoolekogu, õpetajaskond, õpilasesindus, kooli juhtkond jt.);

⁸ Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 17.

- 3) põhjendatud ettepaneku muudatuste tegemiseks õppekavasse võib koolitöötaja esitada koolijuhile vabas vormis ja igal ajal. Ettepaneku võib teha ka korralise arenguveestluse käigus;
- 4) muutmiseks avatud õppekava saadetakse õpetajatele, koolitöötajatele (õppenõukogule), õpilasesindusele ning kooli hoolekogule ettepanekute tegemiseks ja arvamuse avaldamiseks;
- 5) parandusettepanekud arutatakse läbi õpetajate koosolekul;
- 6) õppekava kinnitatakse koolipidaja poolt.
- 7) regulaarsed muudatused õppekavas arutatakse ja kooskõlastatakse õppenõukogus, hoolekogus ja õpilasesinduses läbi kooliaasta jooksul ning nimetatud institutsioonid esitavad oma arvamuse õppekava muudatuste kohta hiljemalt 30. juuniks.
- 8) regulaarsed õppekava muudatused kehtestab direktor üks kord õppeaastas pärast õppeaasta viimast õppenõukogu, hoolekogu ja õpilasesinduse arvamuse esitamist koolile ning need hakkavad kehtima reeglina järgneva õppeaasta 1. septembrist.

VIII Lisad

Lisa 1 - eesti keele ja kirjanduse ainekava

Lisa 2 - matemaatika ainekava

Lisa 3 - võõrkeelte ainekava

Lisa 4 - loodusainete ainekava

Lisa 5 - sotsiaalainete ainekava

Lisa 6 - kunstiaainete ainekava

Lisa 7 - kehalise kasvatuse ainekava

Lisa 8 - valikkursuste koondainekava

Lisa 1. Eesti keel ja kirjandus

Eesti keel (6 kohustuslikku kursust + kooli poolt 1 lisakursus)

1. Meedia ja mõjutamine
2. Praktiline eesti keel I
3. Keel ja ühiskond
4. Praktiline eesti keel II
5. Teksti keel ja stiil
6. Praktiline eesti keel III

Lisakursused:

1. Eesti keele juurkursus (20 x 70 minutit, kohustuslik)
2. Riigieksamiks kordamise kursus (20 x 70 minutit, kohustuslik)

Valikkursused:

1. Eesti keele õigekiri abiturientidele (20 x 70 minutit)
2. Eesti keele olümpiaadikursus (20 x 70 minutit)

Kirjandus (5 kohustuslikku kursust + kooli poolt 1 lisakursus)

1. Pärimus ja kirjandus
2. Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I
3. Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II
4. Identiteet ja eesti kirjandus
5. Kirjandus ja ühiskond

Lisakursus:

1. Kirjandus ja ühiskond II

Valikkursused:

1. Kirjanduse olümpiaadikursus (20 x 70 minutit)

Üldised ainevaldkonna teadmiste õppimise/ omandamise põhimõtted/ õpistrateegiad ja õpetamise meetodid

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete **õpetamise eesmärk** gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevus.

Õpilane:

- 1) mõistab keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust;
- 2) väärtustab keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailmakultuuri osana;

- 3) toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- 4) oskab eri liiki tekste luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata;
- 5) arendab oma loovvõimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi ning eri žanris tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- 6) väärtustab lugemist, suunab oma lugemust, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Õpetamise meetodid: aktiivõpe, probleemõpe, uurimusõpe, projektõpe, ajurünnak, arutelu, väitlus, rollimängud.

Üldised ainevaldkonna lõimingupõhimõtted

Valdkonnasisene lõiming

- 1) tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus, kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus;
- 2) tekstitoimingud hõlmavad tekstide funktsionaalset lugemist, nende üle arutlemist ja kriitilist hindamist, keeleliste ja stiililiste väljendusvahendite eritlemist ja analüüsi, nende praktilist rakendamist tekstiloomes ning trükitud ja digitaalsete keeleressursside kasutamist;
- 3) keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video, helisalvestus jm).

Keeleõppes (6 kursust) lõimitakse:

- 1) mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega;
- 2) keeleteadmisi täiendavad kursused kajastavad ühiskonna ja kultuuri toimimist, inimestevahelist suhtlemist nii kõnes kui ka kirjas, meediavaldkonna funktsioneerimist ja mõju;
- 3) oskus tekste funktsionaalselt lugeda, neid mõista ja luua, mis seotakse praktilise eesti keele kursustel ortograafia, grammatika ja leksika õpetamisega;
- 4) keskendutakse õpilase suhtlus- ja väljendusoskuse arendamisele, eri liiki tekstide loomisele nii suulises kui ka kirjalikus vormis, vajaliku teabe hankimisele ja kasutamisele.

Kirjandusõppes (5 kursust) lõimitakse:

- 1) õpilase kirjandushuvi tema lugejavõimete, mõtte- ja tundemaailma teksti- ja lugejakeskse lähenemise kaudu;
- 2) eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid;
- 3) sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust;
- 4) väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas;
- 5) kirjandusloolist lähenemisviisi, mis asetab teosed loomisaja ühiskondlik-kultuurilisse konteksti ning avab nende esteetilisi erijooni;
- 6) erinevad õppevormid (nt uurimuslik õpe, teema- ja probleemõpe, projekt- ja reisiõpe);
- 7) mitmekülgsed ja kombineeritud õpetegevused, mis soodustavad aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse ja raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, teemapäevade korraldamine);
- 8) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja inimsuhetega.

Eesti keele ja kirjanduse lõimingu võimalused

Ühiskonnaõpetus: tutvumine arvamslugude jm diskussiooniga ühiskonnas parasjagu aktuaalsete teemade üle, arvamslugude kirjutamine erinevaid meediakanaleid silmas pidades, kriitilise mõtlemise arendamine.

Ajalugu: ajalooliste kõnede ja kirjalike dokumentide analüüsimine; eri epohhide retoorika ja argumentatsiooni võrdlemine; voolud ja ajastud; tekstiväliste taustade, ülevaadete ja seoste käsitlemine kirjanduse ja ajaloo koosmõjus; ühiskondlik-poliitilised teemad (nt „sotsialistlik realism“, „okupatsioon ja küüditamine“, „metsavendlus“, „dissidentlus“, „pagulus“, „tsensuur“), kus õpilane peab mõistma ja tunnustama inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning suudab ette kujutada minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning arvestades ajastu eripära.

Võõrkeeled: eri keeltes ja eri kultuuriruumide argumenteerivate tekstide lugemine; stiili ja lauseehituse erinevuste analüüs; töö võõrkeelsete allikatega.

Tehisarü ja informaatika: teksti automaatanalüüs (nt sagedusloetelu, sõnapilved); AI kasutamine teksti loomisel, kriitiline suhtumine tehisintellekti loodud teksti, teksti vormistamine.

Kunstiained: tutvuda erinevate rahvaste kultuuriga ning väärtustada varasemate aegade loomingut; käsitletud ajastute ja voolude (nt renessanss, klassitsism, valgustus, romantism) illustreerimine näidetega kujutavast kunstist, teatri ja muusika valdkonnast; loetud teoste põhjal portreerida tegelasi, luua tegelassuhete või tegevuspaikade kaardi jne; laulusõnade analüüs (nt intertekstuaalsus, hoiakud).

Loodusained: keskkonnaalaste tekstide lugemine, analüüs ja arutus, teemakohaste filmide analüüs, loodusteemalised kirjanduslikud loovtööd, loodusteemaliste ajakirjade lugemine, analüüsimine, ühiskonnas aktuaalsete keskkonnalaste probleemide arutelu (nt jäätmemajandus, kliimasoojenemine jne)

Üldpädevuste arendamine läbi ainevaldkonna õppeainete omandamise.

Õpilastes kujundatavad üldpädevused on:

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kasutatavad meetodid: arutelud kirjandusteoste ja filmide ning teatrietenduste põhjal; projektitööd eri rahvaste kultuuri ja kirjanduse kohta; rühmatööd koostöise tegutsemise arendamiseks;

2.Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Kasutatavad meetodid: erinevad aktiivõppe meetodid (arutelud, väitlus, intervjuu); paaris- ja rühmatöö probleemõppe ülesannete lahendamiseks; arvamused kirjutamine;

3.Enesemääratluspädevus

Kasutatavad meetodid: oma tulemuste etapiline analüüs, enda arengu analüüs;

4.Õpipädevus

Kasutatavad meetodid: projektid nii rühma- kui paaris- ja individuaalselt; blogi või vlogi pidamine oma hobide/õppimise kohta; individuaalsed ülesanded probleemõppe raames; varemõpitu seostamine uue materjaliga; õppematerjali seostamine eluliste situatsioonidega (arutelu);

5.Suhtluspädevus

Kasutatavad meetodid: blogi/vlogi pidamine; protsesskirjutamine; kokkuvõtete koostamine teabe- ja tarbetekstidest; tarbetekstide koostamine;

6.Ettevõtlikkuspädevus

Kasutatavad meetodid: arutelud, väitlus; koostöiste projektide läbiviimine; arvamused arutelude läbiviimine;

7.Digipädevus

Kasutatavad meetodid: ülesannete täitmine ja loomine digikeskkonnas.

Õppekava läbivad teemad

1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks

vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

2. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlese kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

4. Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest. Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

5. Teabekeskond ja meediakasutus. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloome eelduseks.

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

7. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

8. Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele

kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

Õpetajate töö ja koostöö planeerimise põhimõtted:

- 1) aineõpetajate omavaheline materjalide jagamine,
- 2) ühised arutelud toimuvad vajaduspõhiselt,
- 3) ühised üldpõhimõtted,
- 4) ühisürituste korraldamine (emakeelepäev, eesti kirjanduse päev, maakondlik väitlusturniir).

Paikkondlike väärtustega õppes arvestamise põhimõtted

Põlvamaaga seotud kirjanike ja loominguga tutvumine.

Põlvamaaga seotud kirjanikud: Jakob Hurt, Friedebert Tuglas, Lembit Kurvits, Aivo Lõhmus, Indrek Hargla, Aapo Ilves, Richard Roht, Leila Holts, Diana Leesalu, Madis Kõiv.

Põlvamaal tegutsevad organisatsioonid, ettevõtted, seltsid: Jakob Hurda nimeline Põlva Rahvahariduse Selts, Lutsu Teater.

Lisa 2. Matemaatika

Lai matemaatika (14 kohustuslikku kursust + kooli poolt 1 lisakursus)

1. Avaldised ja arvuhulgad
2. Võrrandid ja võrrandisüsteemid
3. Võrratused. Trigonomeetria I
4. Trigonomeetria II
5. Vektor tasandil. Joone võrrand
6. Tõenäosus, statistika
7. Funktsioonid. Arvjadad
8. Eksponent- ja logaritmfunktsioon
9. Trigonomeetrilised funktsioonid. Funktsiooni piirväärtus ja tuletis
10. Tuletise rakendused
11. Integraal. Planimeetria
12. Sirge ja tasand ruumis
13. Stereomeetria
14. Matemaatika rakendused, reaalsete protsesside uurimine

Kitsas matemaatika (8 kohustuslikku kursust + kooli poolt 7 lisakursust)

1. Avaldised ja arvuhulgad
2. Võrrandid ja võrrandisüsteemid
3. Võrratused. Trigonomeetria I
4. Trigonomeetria II
5. Vektor tasandil. Joone võrrand
6. Tõenäosus, statistika
7. Trigonomeetrilised funktsioonid ja võrrandid. Jadad
8. Funktsiooni uurimise üldmõisted
9. Eksponent- ja logaritmfunktsioon
10. Funktsiooni tuletis
11. Integraal
12. Planimeetria. Sirged ja tasandid ruumis
13. Stereomeetria
14. Matemaatika rakendused, reaalsete protsesside uurimine

Lisakursused:

1. Matemaatika juurkursus 10.klassile (20 x 70 minutit, kohustuslik, I perioodil)
2. Riigieksamiks kordamise kursus 12.klassile (20 x 70 minutit, kohustuslik, III perioodil)

Valikkursused:

1. Matemaatika riigieksami kordamiskursus abiturientidele I (20 x 70 minutit, I perioodil)
2. Matemaatika riigieksami kordamiskursus abiturientidele II (20 x 70 minutit, II perioodil)
3. Latvkursus (20 x 70 minutit, I perioodil)
4. Planimeetria (20 x 70 minutit (III perioodil)
5. Matemaraton (20 x 70 minutit, III perioodil)

Üldised ainevaldkonna teadmiste õppimise/ omandamise põhimõtted/ õpistrateegiad ja õpetamise meetodid

Matemaatikaõpetuse eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes eakohane matemaatikapädevus, mis annab vahendid ja mõõdikud meid ümbritseva maailma uurimiseks ja kirjeldamiseks.

Matemaatikapädevus hõlmab nii matemaatika sisemise loogika kui ka sotsiaalse, kultuurilise ja isikliku rolli mõistmist ja väärtustamist. Kõik see on seotud igapäevaeluliste ja teaduslike probleemide lahendamisega ning eeldab probleemilahendamise põhioskuste saavutamist läbi järjepidevuse.

Matemaatika õpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks kujunes välja vastutustundlik ja ennastjuhtiv **õppija**, kes:

- 1) arutleb ja argumenteerib loogiliselt;
- 2) leiab probleemile matemaatilise lahendustee ja matemaatika vahendid selle lahendamiseks;
- 3) tõlgib probleemi matemaatika keelde;
- 4) kasutab erinevaid matemaatilisi esitusviise ja abivahendeid;
- 5) kasutab oskuslikult matemaatika sümboolikat ja keelt;
- 6) selgitab esitatud lahendusi;
- 7) tõlgendab ja hindab saadud tulemusi.

Laias matemaatikas käsitletakse mõisteid ja meetodeid, mida on vaja matemaatika-teaduse olemusest arusaamiseks. Rakendusülesannete lahendamise kõrval on tähtsal kohal põhjendamine ja tõestamine.

Kitsa matemaatika õpetamise eesmärk on matemaatika rakenduste vaatlemine, et kirjeldada inimest ümbritsevat maailma teaduslikult ning tagada elus toimetulek.

Nii kitsas kui ka lai matemaatika annavad õpilasele vahendid ja oskused rakendada vajalikke matemaatilisi meetodeid teistes õppeainetes.

Õpetamise meetodid: probleemõpe, ajurünnak, arutelu, iseseisev töö, avastusõpe, projektõpe.

Üldised ainevaldkonna lõimingupõhimõtted

Matemaatika õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Lõiming aitab kujundada tervikuks õppetegevuse ja selle tulemused. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline süsteemne ja järjepidev koostöö aineõpetajate vahel.

Üldpädevuste kujundamine ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ja rakendamine täpsustatakse valdkonnakavas.

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õppega kahel viisil. Õpilastel kujuneb teistes ainevaldkondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaam matemaatikast kui oma universaalse keele ja meetoditega baasteadusest, mis toetab teisi ainevaldkondi. Teiste ainevaldkondade ja igapäevaeluga seotud ülesannete kasutamine annab õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendamise võimalustest.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Kujundatakse oskust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, luuakse tekste, sealhulgas tabeleid, graafikuid jm ning õpitakse neid tõlgendada ja esitada. Õpilasi suunatakse kasutama kohaseid keelevahendeid ja matemaatika oskussõnavara ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tekstülesandeid lahendades arendatakse funktsionaalset lugemisoskust, sealhulgas visuaalselt esitatud infost arusaamist. Juhitakse tähelepanu arvsõnade õigekirjale, teksti, graafiku, tabeli jm teabe korrektsele vormistusele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga matemaatilisi mõisteid ning võõrkeeleoskust arendatakse lisamaterjali otsimisel ja kasutamisel.

Loodusained. Tihedat koostööd saab matemaatikaõpetaja teha loodusvaldkonna ainete õpetajatega. Niisuguse koostöö viljakus oleneb ühelt poolt matemaatikaõpetaja teadmistest teistes valdkondades õpetatava aine kohta ning teiselt poolt loodusainete õpetajate arusaamadest ja

oskustest oma õppeaines matemaatikat ning selle keelt mõistlikul ja korrektset viisil kasutada.

Uurimuslik õpe

loodusainetes eeldab, et õpilased oskavad vaatluste ja eksperimentide käigus kogutud andmeid analüüsida ning vaatluste ja eksperimentide tulemusi graafiliselt, diagrammide ja tabelitena esitleda.

Sotsiaalsed. Ülesannete lahendamise kaudu arendatakse oskust infot mõista ja valida: eristada olulist ebaolulisest, leida (tekstist, jooniselt jm) probleemi lahendamiseks vajalikud andmed. Ülesannete lahendamise vormistades, hüpoteese ja teoreeme sõnastades arendatakse oma mõtete selge, lühida ja täpse väljendamisega oskust. Koos matemaatikamõistetega saab anda õpilastele teavet sellistel olulistel ühiskonda puudutavatel teemadel nagu rahvastiku struktuur ja erinevate sotsiaalsete gruppide osakaal selles, üksikisiku ja riigi eelarve, palk ja maksud, intressid, viivised, kiiralaenu võtmise ohud, promilli ja protsendipunkti kasutamine igapäevaelus jne.

Sotsiaalvaldkonnast pärinevaid andmeid kasutatakse statistikat puudutavate matemaatika teemade puhul. Õpitakse kasutama erinevaid teabekeskkondi (hindama õpitu põhjal näiteks meedias avaldatud diagrammide tõele vastavust), tutvutakse kehtiva maksusüsteemiga. Loogiline arutlus ja faktidele toetuv mõtlemine aitavad inimestel elus õigeid otsuseid teha. Praktilised tööd, rühmatööd ja projektides osalemine kujundavad koostöövalmidust, üksteise toetamist ja üksteisest lugupidamist.

Kunstiained. Kunst ja geomeetria (joonestamine, mõõtmine) on tihedalt seotud. Kunstipädevuse kujunemist saab toetada geomeetria rakendusi demonstreeriva materjaliga sellistest kunstivaldkondadest, nagu arhitektuur, ruumikujundus, ornamentika, disain jne. Geomeetriamõisted võivad olla aluseks kunstiõpetuses vaadeldavate objektide analüüsil. Kujundite oluliste tunnuste liigitamine ja sümbolite kasutamine on kunsti lahutamatu osa, nagu ka piltidel olevate esemete nähtuste tunnuste võrdlemine ja liigitamine. Lõimingu tulemusel oskavad õpilased märgata

arvutiprogrammidega joonistatud graafikute ilu, näha erinevate geomeetriliste kujundite ilu oma kodus ja looduses, vajaduse korral leida tuttavate kujundite pindala ja ruumala.

Muusikas väljendatakse intervalle, taktimõõtu ja noodivälistust harilike murdudena. Tehnoloogia. Käsitöö ja kodunduse ning töö- ja tehnoloogiaõpetuse tundides tehakse tööde kavandamisel ja valmistamisel praktilisi mõõtmisi ja arvutusi, loetakse ja tehakse jooniseid jne.

Kehaline kasvatus. Arvandmete tõlgendamise oskus väljendub sporditulemuste võrdlemises ja edetabelites esitatava info mõistmises. Tekstülesannete kaudu selgitatakse tervislike eluviiside, liikumise ja sportimise tähtsust inimese tervisele, samuti meditsiinisaavutuste olulisust. Objektiivsete arvandmete alusel saab hinnata oma tervisekäitumist, näiteks suhkru kogust

toiduainetes, liikluskäitumist (kiirus, pidurdusteed, nähtavus) jm. Füüsiline tegevus ja liikumine aitavad kaasa ühikute ja mõõtmissüsteemidega seotud põhimõistete omandamisele. Ühe matemaatikas käsitletava tegelikkuse mudeli ehk kaardi järgi orienteerumise oskust õpitakse kehalise kasvatuse tundides. Järjepidevus, täpsus ning kõige lihtsama ja parema lahenduskäigu leidmine on nii matemaatika kui ka spordi lahutamatu osa.

Üldpädevuste arendamine läbi ainevaldkonna õppeainete omandamise

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kasutatavad meetodid: avastusõpe, projektõpe ja projektipäevad, tagurpidi klassiruumi meetodid.

2. Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Kasutatavad meetodid: arutelu ja analüüs, iseseisev töö, paaris- ja rühmatöö.

3. Enesemääratluspädevus

Kasutatavad meetodid: diferentseeritud õpe, probleemipõhine õpe, ajurünnak, arutelu ja analüüs.

4. Õpipädevus

Kasutatavad meetodid: iseseisev töö, paaris- ja rühmatöö, avastusõpe, projektõpe ja projektipäevad.

5. Suhtluspädevus

Kasutatavad meetodid: paaris- ja rühmatöö, arutelu ja analüüs.

6. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Kasutatavad meetodid: avastusõpe, projektõpe ja projektipäevad.

7. Ettevõtlikkuspädevus

Kasutatavad meetodid: ajurünnak, arutelu ja analüüs, iseseisev töö, paaris- ja rühmatöö, avastusõpe.

8. Digipädevus

Kasutatavad meetodid: digivahendite kasutamine õppimisel ja testimisel (ka enesetestimisel) (GeoGebra, Desmos jms), TI teadlik ja sihipärane kasutamine.

Õppekava läbivad teemad

1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Matemaatika õppimise käigus kujundatakse õpilastes erinevate õppetegevuste kaudu valmisolek mõista ja väärtustada elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestada karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Probleemülesannete lahendamise, projektipäevade, arutelude ja rühmatööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Iseseisva töö raames arendatakse iseseisva

õppimise oskust ja vastutusvõimet ning oskust iseseisvalt leida ja analüüsida oma arenguvajadustest tulenevat infot edasiõppimise võimaluste kohta. Õpilastele tutvustatakse matemaatikaga seotud ameteid, riigieksami tüüpi ülesandeid lahendades valmistatakse neid ette edasiõppimiseks inseneerias ja mujal matemaatikat nõudvatel erialadel. Kasutades IT-vahendeid ja TI-d teadlikult ja õpetaja suunamisel arendavad õpilased oma õpi- ja suhtlusoskusi ning koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi, mida on muu hulgas vaja tulevases tööelus.

2. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Keskkonna ressursse käsitlevaid ülesandeid, sh probleemülesandeid lahendades, andmeid analüüsides ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ning õpetatakse väärtustama elukeskkonda. Tähtsal kohal on protsentarvutus, muutumist ja seoseid kirjeldav matemaatika ning statistika elemendid. Teemade käsitlemisel kasutatakse rühma- ja uurimustöid, osaletakse projektides, vaadatakse videofilme, õpilased koostavad ise ülesandeid ja muid õppematerjale.

3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstülesannete käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

4. Kultuuriline identiteet. Teemade käsitlemisel on olulisel kohal matemaatika ajaloo elementide tutvustamine ning ühiskonna ja matemaatikateaduse arengu seostamine. Protsentarvutuse ja statistika abil saab kirjeldada ühiskonnas toimuvaid protsesse ühenduses mitmekultuurilisuse teemaga. Koostatakse ja lahendatakse ülesandeid, mis on päevakajalised või seotud kohaliku kogukonnaga. Geomeetriateemade käsitlemist ilmestatakse ülesannete ja aruteludega erinevate maade kultuuride näitel.

5. Teabekeskond ja meediakasutus. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on matemaatika õppimise eelduseks. TI kasutamisel rõhutatakse kriitilise hindamise olulisust. Statistika ja protsentarvutus aitavad mõista meediamanipulatsioone ning arendavad kriitilise teabeanalüüsi oskusi. Lahendatakse ülesandeid, hinnatakse kriitiliselt tulemusi, analüüsitakse ja arutletakse.

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama. Õpilased kasutavad IKT-vahendeid ja vastavat tarkvara (GeoGebra, Desmos jms.) probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks. Tehakse praktilisi töid, õpitakse iseseisvalt ja tehakse rühmatöid.

7. Tervis ja ohutus. Ohutus- ja tervishoiuandmeid sisaldavate ülesannete kaudu õpitakse objektiivsete andmete alusel hindama riskitegureid. Suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse

õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

8. Väärtused ja kõlblus. Matemaatika õppimine arendab korralikkust, hoolsust, süstemaatilisust, järjekindlust, püsivust ning ausust. Matemaatikal on tähtis osa tolerantse suhtumise kujunemisel erinevate võimetega kaaslastesse. Seda kõike taotletakse iseseisva- ja rühmatöödega, projektipäevadega. Väärtuste ja kõlbluse arendamisele pööratakse tähelepanu igas tunnis.

Õpetajate töö ja koostöö planeerimise põhimõtted:

- 1) aineõpetajate ühised üldeesmärgid;
- 2) ainealased kokkulepped;
- 3) õppematerjalide ühisloome ja vahetamine;
- 4) ühised arutelud ja üksteise toetamine;
- 5) õpetajate koostöö ainealastel võistlustel osalejate ettevalmistamisel ja ürituste korraldamisel.

Paikkondlike väärtustega õppes arvestamise põhimõtted

Õppetöö seostamine kohalike ettevõtete ja asutustega (näiteks rakendusülesannete loomine).

Lisa 3. Võõrkeeled

Inglise keel (5 kohustuslikku kursust + kooli poolt 3 lisakursust)

1. Grammatiliste aegade kordamiskursus
2. Haridus ja töö, -ing, to
3. Tervis, artiklid
4. Tööelu ja karjäär, kaudne kõne
5. Kultuur ja looming, passiiv ja kausatiiv
6. Keskkond ja taastuvenergia, tingimuslaused, modaalverbid
7. Kommunikatsioon, meedia, eksamiks kordamine
8. Inimene ja ühiskond, eksamiks kordamine

Õpetajal on õigus modifitseerida ja kohendada teemasid ning materjale õpilas(t)e tasemele sobivaks.

Saksa keel (5 kohustuslikku kursust)

1. Inimene ja ühiskond. Meie elu, elu mõte. Grammatika kordamine.
2. Inimene ja keskkond. Mina, perekond, sõbrad. Sõprus, armastus, vaimne heaolu. Tegusõnad, põhivormid, ajavormid.
3. Haridus ja töö. Ennastjuhtiv õppimine. Õpistrateegiad. Lauseehitus. Liitlaused. Põimlause
4. Eesti ja maailm, kultuur ja looming. Eestimaa edulood. Nimisõnad, käänamine
5. Teadus ja tehnoloogia. Digioskused. AI võõrkeeleeõppes. Omadussõnad, käänamine.

Vene keel (5 kohustuslikku kursust)

1. Kordamine. Kes ma olen?
2. Grammatika. Nimisõna. Ainsus/ mitmus. Tegusõna. Olevik/ minevik. Pööramine. Ankeedi täitmine.
3. Omadussõnad. Asjad meie ümber. Kool.
4. Puhkus. Riigid ja rahvused. Kultuur. Linn. Asjad meie ümber. Kodu.
5. Asjad meie ümber. Köök. Söök.

Mahud

Inglise keel:

10. klass - 3 kursust, 20 korda 70 minutit kursuses. Arvestus I kursuse lõpus

11. klass - 3 kursust, 20 korda 70 minutit kursuses. Arvestus III kursuse lõpus

12. klass - 2 kursust, 20 korda 70 minutit kursuses.

Saksa keel:

10. klass- 3 kursust, 20 tundi (70-minutilised tunnid) Suuline arvestus aasta lõpus

11. klass- 2 kursust (I. ja III. perioodil) Kirjalik arvestus I. perioodi lõpus

Vene keel:

10. klass - 3 kursust, 20 tundi 70 minutit kursuses. Suuline arvestus aasta lõpus.

11. klass - 2 kursust (I ja III perioodil). Arvestus kirjalikult I perioodil.

Vene keele rääkimiskursus II perioodil kõikidele klassidele. Õpime mängides.

Valikkursused

Inglise keel

Riigieksamiks/ C1 eksamiks ettevalmistavad kursused.

Vene keel, saksa keel

Vajaduspõhised, põhikursuseid toetavad valikkursused vene ja saksa keeles

Üldised ainevaldkonna õppimise/omandamise põhimõtted:

- 1) kursuste lõpuks on õppijaid enesekindlad võõrkeeles suhtlejad ja kirjutajad, aktiivsed kuulajad ning heade funktsionaalsete lugemisoskustega;
- 2) õppijad on kompetentsed ainevaldkonnas ja läbivates teemades;
- 3) õppija on emotsionaalset intelligentne;
- 4) õppija vastutab oma õppeprotsessi ja tulemuste eest;
- 5) vigade käsitlemine õppimise loomuliku osana, nende parandamine vastavalt õppeesmärgile.

Õpistrateegiad ja õpetamise meetodid: individuaalne töö, paaritöö, grupitöö, kuulamine, lugemine, kirjutamine, diskussioonid, arutelud, debatt, ettekanded, mängud, audio-video materjal, draamaõpetus.

Üldised ainevaldkonna lõimingupõhimõtted

Toetatakse teadmiste omandamist teistes ainevaldkondades ning ainetevaheliste seoste teadvustamist.

Keel ja kirjandus. Võõrkeelte valdkonnal on kõige otsesem seos keele ja kirjandusega, sest mõlemas arendatakse oskust kasutada keelt erinevates suhtlusolukordades, et saavutada oma eesmärged, arvestades suhtlusnorme ja keelekasutustavasid. Mõlemas valdkonnas arendatakse

kirjalikku ja suulist eneseväljendusoskust, luuakse tekste ning õpitakse neist aru saama. Kõik need teadmised ja oskused kantakse järgmist keelt õppides üle uude kultuurikonteksti.

Matemaatika. Matemaatikapädevuse arengut toetab numbrite tundmise ja arvutamise kõrval erinevates alustekstides sümbolite, graafikute, tabelite ning diagrammide abil esitatud teabe mõistmise, seostamise ja edastamise oskuse arendamine. Mõlemas valdkonnas arendatakse funktsionaalset lugemisoskust, oskust loogiliselt arutleda ja põhjendada, suutlikkust ennast selgelt ja täpselt väljendada.

Loodus- ja sotsiaalsed. Lõiming saavutatakse erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide ning õppetegevuste kaudu. Võõrkeelte õppes juhitakse õpilasi muu hulgas väärtustama looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi; ära tundma kultuurilist eripära ning järgima üldtunnustatud käitumisreegleid; omandama teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest; kujundama oma arvamust ning olema aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Kunstiained. Kunstipädevusega puututakse kokku kultuurilise teadlikkuse kujundamise kaudu, õppides tundma eri maade kultuuripärandit nii teemade kui ka vahetute kunstielamuste kaudu (kino, teater, kontserdid, muusika, näitused, muuseumid jm). Õpilasi suunatakse märkama ja väärtustama erinevaid kultuuritraditsioone, kunstide mitmekesisust ning maailma kultuurilist eripalgelisust.

Kehaline kasvatus. Kehakultuuripädevus seostub võõrkeeltes tervisliku eluviisi ja kehalise aktiivsuse väärtustamisega. Võõrkeelesõppes (nii nagu kehalises kasvatuseski) on oluline salliv suhtumine kaaslastesse, ausa mängu reeglite järgimine ning oskus teha koostööd.

Üldpädevuste arendamine läbi ainevaldkonna õppeainete omandamise

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus.

Kasutatavad meetodid: individuaalne töö materjaliga, paaritöö, rühmatööd, arutelud, projektid, rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälingud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

2. Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Tihedalt seotud kultuuri-, väärtus- ja suhtluspädevusega.

Kasutatavad meetodid: sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamisele aitavad kaasa erinevad õpitöövormid (nt rühmatöö, projektõpe, õpiränne, keelelaagrid) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest või rahvusvaheline vabatahtlik tegevus. Meetoditest kasutatakse individuaalne töö materjaliga, paaritöö, rühmatööd, arutelud, projektid,

rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälingud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

3. Enesemääratluspädevus. Areneb võõrkeeletunnis kasutatavate teemade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeletunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Õpilast toetatakse tema emotsioonide juhtimisel ja viisakusnormide omandamisel (rühma suhtluskeskkonna hoidmisel, konfliktide lahendamisel, toimetulekul esinemise või eksamitega).

Kasutatavad meetodid: individuaalne töö materjaliga, paaristöö, rühmatööd, arutelud, projektid, rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälingud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

4. Õpipädevus. Kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine, aktiivse kontakti otsimine sihtkeele kandjate ja kultuuriruumiga, kognitiivsed ja metakognitiivsed strateegiad), eesmärgiga, et õpilane suudaks eakohaselt tasemel iseseisvalt töötada ning jätkata keelte õppimist läbi elu. Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt). Õpilast toetatakse vastutuse võtmisel oma õpingute eest - õppetegevuse osaks on aja planeerimine, oma tegevuste mõtestamine (miks), motivatsiooni hoidmine, enesehindamine ja kaaslaste toetav hindamine. Õpilane on teadlik oodatavatest õpitulemustest ja teda kaasatakse vastavalt vanusele õppetöö eesmärkide seadmisel ja tulemuste kokkuvõtvasse hindamisse.

Kasutatavad meetodid: individuaalne töö materjaliga, paaristöö, rühmatööd, arutelud, projektid, rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälingud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

5. Suhtluspädevus. Võõrkeeletunnis keskne. Võõrkeeletunnis eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendusoskus, teksti mõistmine ja tekstiloome on eduka suhtlemise eeldused võõrkeeltes. Suhtluspädevuse arengu toetamiseks luuakse õpperühmas õppijat toetav turvaline keskkond. Tähelepanu pööratakse tekstiloomele ja

vahendamisele, näiteks vestluses osalemise oskustele (vooruvahetus, ettepanekute tegemine ja neile reageerimine, koostöö loomine ja soodustamine).

Kasutatavad meetodid: individuaalne töö materjaliga, paaristöö, rühmatööd, arutelud, projektid, rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälingud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

6. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Seonduvad suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse võõrkeeles nt numbreid ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades. Digitaalsetest allikatest info otsimine, analüüsimine, allikate, sh tehisintellekti loodud teabe usaldusväärsuse hindamine ning erinevate multimeediavõimaluste kasutamine (nt esitlemisel) toetavad digipädevuse arengut ja õpilaste õpimotivatsiooni.

Kasutatavad meetodid: individuaalne töö materjaliga, paaristöö, rühmatööd, arutelud, projektid, rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälingud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

7. Ettevõtlikkuspädevus. Kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleskus. Toimetulek võõrkeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmärged ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega. Õppetööd lõimitakse nt. huvitegevuse, õpilaste omaalgatuslike projektidega (õpilasfirmad, üritused, külaliste vastuvõtmine), õppetöös teadvustatakse keelteoskuse rolli karjääri planeerimisel.

Kasutatavad meetodid: individuaalne töö materjaliga, paaristöö, rühmatööd, arutelud, projektid, rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälingud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

8. Digipädevuse arengu toetamine võõrkeelesõppes aitab õppijal kujuneda kohanemisvõimeliseks, elukestvaks õpet väärtustavaks ning tööturul toimetulevaks ühiskonna liikmeks, digikodanikuks. Õpilasi suunatakse kasutama digivahendeid esitluste, projektide, õppemängude loomiseks, iseseisvaks keele arendamiseks (keelesõpperakendused), enesehindamiseks. Võõrkeelses

teabekeskkonnas suunatakse õpilast turvaliselt haldama oma identiteeti, järgima küberturvalisuse ja eetika reegleid, hindama teabe usaldusväärsust.

Kasutatavad meetodid: erinevate veebi- ja AI keskkondade ja äppide teadlik ja vastutustundlik kasutamine keeleõppes: online-ülesanded, veebiviktoriinid; *live online* ja *online* tunnid; veebiviktoriinidel osalemine, sõnavara õppimine äppide abil (Quizziz; Quizlet, Wizer; Talk Ball; Gliglish); individuaalne töö materjaliga, paaristöö, rühmatööd, arutelud, projektid, rahvusvahelistes projektides osalemine, rollimängud, ettekanded, kirjalikud tööd (essee, ettekanne, kiri), dokumentaalfilmid ja muu videosisu, taskuhäälõngud, suhtlus- ja lauamängud, kodulugemine, videoblogid, õpetatava keele sidumine antud keeleruumi ja/või riigi ajaloo ja kultuurilooga.

Õppekava läbivad teemad

1. Elukestva õppe ja karjääri kujundamine. Võõrkeele õppimise käigus kujundatakse õpilastes erinevate õppetegevuste kaudu valmisolek mõista ja väärtustada elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestada karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Meetoditena kasutatakse rollimänge, simulatsioone, arutelusid, kahekõnesid hariduse tähtsusest, temaatiliste tekstide käsitlemist, videode analüüsimist, mis on aluseks elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Läbi päevakajaliste tekstide tutvuvad õpilased erinevate ametitega ja õpivad koostama õpinguteks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente.

2. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Keskkonna ressursse käsitlevad ülesanded, sh suulised ja kirjalikud arutlused toetavad õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kirjalike ja suuliste tekstide käsitlemise, rollimängude, simulatsioonide kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist ja ettevõtlikkust.

4. Kultuuriline identiteet. Oma kultuuri väärtustamiseks loovad õpilased e-seinalehti, esitlusi, e-raamatuid. Läbi rahvusvaheliste projektide tutvustatakse oma kultuuri ka väljaspoole Eestit. Loovkirjutamisharjutused annavad õpilastele võimalusi mõtestada oma rolli kultuuriruumis. Õpilased loovad videosid erinevate rahvaste ja kultuuride kohta, tutvudes nii kirjanduse, interneti ja meedia kaudu.

5. Teabekeskkond ja mediakasutus. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloome eelduseks. Võimalusel osaletakse temaatilistes projektides, õpitakse tuvastama ja

analüüsitakse vaeuudiseid ning läbi koostöiste meetodite (rühmatöö, paaritöö) analüüsitakse oma meediakasutust ja -harjumusi.

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete raames viime läbi rollimänge (nt. pressikonverents teadlaste või IT-esindajatega) ja läbi rollimängude ning ajakohaste suuliste ning kirjalike tekstide analüüsimise uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisidele.

7. Tervis ja ohutus. Läbi teemakohaste tekstide, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

8. Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste, aga ka meediakajastusi lugedes ja analüüsides ning nende üle arutledes pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Eelnimetatud meetodeid kasutades õpetame väärtustama tolerantsust ja sallivust ning kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

Õpetajate töö ja koostöö planeerimise põhimõtted:

- 1) tasemerühmad, mis jagatakse 10 klassi alguses vastavalt tasemetesti tulemustele;
- 2) aineõpetajate omavaheline materjalide jagamine, koosolekud;
- 3) ühised üldpõhimõtted;
- 4) ühised hindamis põhimõtted.

Koostöö teiste õppeainete õpetajatega valdkondade ja teemade puhul, kus leidub ühiseid kokkupuutepunkte (võimalik peaaegu kõigis õppeainetes).

Parima tulemuse saavutamiseks palutakse erinevate ainete õpetajatel jagada inglise keele õpetajatega oma kursuse töökava ja teemasid, mida plaanitakse antud kursuste käigus läbida. Inglise keele õpetajad toetavad teiste kursuste õppe-eesmärke sama (või lähedase) sisuga ingliskeelsete materjalidega, võimaldades õppijal arendada nii inglise keele oskust kui ka laiendada teadmisi lõimitavas õppeaine(te)s.

Paikondlike väärtustega õppes arvestamise põhimõtted:

- 1) turism;
- 2) rahvusvahelised projektid;
- 3) liitlassuhted.

Lisa 4. Loodusained

Füüsika (5 kohustuslikku kursust)

1. Füüsika meetod. Kinemaatika
2. Dünaamika
3. Elektromagnetism
4. Energia
5. Mikro- ja megamaailma füüsika

Keemia (3 kohustuslikku kursust)

1. Keemia alused
2. Anorgaanilised ained
3. Orgaanilised ained

Geograafia (3 kohustuslikku kursust)

1. Maa kui süsteem
2. Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid
3. Rahvastik ja majandus (inimgeograafia)

Bioloogia (4 kohustuslikku kursust)

1. Rakud ja organismid
2. Molekulaarsed protsessid
3. Pärilikkus ja evolutsioon
4. Inimene ja keskkond

Mahud. Põhikursuseid toetavad valikkursused

Bioloogia

11. klass - I-II kursus

12. klass - III-IV kursus

1. Bioloogia latvkursus (ettevalmistus olümpiaadiks)
2. Praktilised tööd bioloogias (Bioloogia õpikoda või kooli valikkursus)
3. TÜ teaduskooli kursused (tõsisele huvilisele)
4. EMÜ Loodusteaduste kool (loodusvaatlejale)
5. TalTech TULP (Tuleviku Loodusteaduste programm)
6. Praktiline loodusteadus (kevadisel valikkursuste nädalal)

Geograafia

10. klass - I kursus

11. klass -II ja III kursus

1. Geograafia latvkursus (geograafia ja maateaduste olümpiaadiks ettevalmistus)
2. Mineraalid ja kivimid
3. Huvitav geoloogia
4. Geograafia ajalugu
5. Dokfilmikursus "Vaata ja muuda"
6. Globaliseeruv Maailm

Keemia

10. klass - I-II kursus

11. klass - III kursus

1. Keemia juurkursus (sissejuhatav kursus gümnaasiumi keemiasse)
2. Keemia latvkursus (ettevalmistus olümpiaadiks)
3. Praktiline keemia

Füüsika

10. klass - I-II kursus

11. klass - III kursus

12. klass - IV-V kursus

Üldised ainevaldkonna teadmiste omandamise põhimõtted ja õpetamise meetodid

Loodusvaldkonna õppeainete eesmärkideks on, et **õpilane:**

- 1) huvitub keskkonnast ja selle uurimisest, mõistab loodusteaduste omavahelisi seoseid;
- 2) kasutab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks mikro-, makro- ja megatasandil, kasutades loodus- ja täppisteadustele omast keelt ning mudeleid;
- 3) sõnastab uurimisküsimusi ja hüpoteese, kavandab ja korraldab loodusteadusuuringuid, analüüsib ja tõlgendab tulemusi ning teeb kehtivaid järeldusi ja ennustusi;

- 4) lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist;
- 5) leiab erinevatest allikatest infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta, hindab seda kriitiliselt; kasutab õppimiseks, andmekogumiseks ning koostööks erinevaid meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske;
- 7) väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut, käitub turvaliselt, järgib tervislikke eluviise ning on ühiskondlikult aktiivse hoiakuga;
- 8) teab loodusteaduste ning tehnoloogiaga seotud karjäärivõimalusi, on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õpetamise meetodid: aktiivõpe, uurimistöpe, ajurünnak, väitlus, arutelud, interaktiivsed loengud, uurimuslikud, sh praktilised tööd, esitlused, loodusteaduslike mudelite uurimine ja koostamine, vastastikune õpetamine, probleemülesannete lahendamine, väitlused, projektõpe, rollimängud, rühma- ja paaritööd.

Õpitakse võimalikult mitmekesistes keskkondades, sh looduskeskkonnas, muuseumides, looduskoolides, teadushuvihariduskeskustes, ettevõtetes jm. Kasutatakse kõrgkoolide pakutavaid võimalusi, näiteks laborid, kursused jms. Õppes rakendatakse nüüdisaegseid õppematerjale ja digivahendeid ning e-õppekeskkondi, mis toetavad ühtlasi õpilaste digipädevuse arengut.

Üldised ainevaldkonna lõimingupõhimõtted

Valdkonnasisene lõiming:

1. Uurimisoskuste arendamine:

- Õpilased õpivad vaatlema objekte ja nähtusi.
- Probleemide määratlemine ja taustinfo kogumine.
- Uurimisküsimuste ja hüpoteeside sõnastamine.
- Katsete kavandamine ja läbiviimine.
- Usaldusväärsete andmete kogumine, analüüs ja tõlgendamine.

2. Igapäevaelus kasutatavad oskused:

- Uurimisoskuste rakendamine igapäevaelus arukate otsuste tegemiseks.

3. Suhtlusoskuste arendamine:

- Loodusteadusliku info otsimine, mõistmine ja tõlgendamine.

4. Infoallikate kriitiline hindamine:

- Usaldusväärse ja tõenduspõhise info eristamine isiklikust arvamusest ja majanduslikult/poliitiliselt mõjutatud teabest.

5. Eneseväljendus- ja argumenteerimisoskuste arendamine:

- Uurimistulemuste suuline ja kirjalik esitlemine.
- Probleemide arutelu ja lahenduste põhjendamine tõendusmaterjalile ja loogikale tuginedes.

6. Väärtuste mõtestamine ja arutlemine:

- Erinevate seisukohtade arvestamine ja nende põhjendamine.
- Jätksuutliku arengu mõistmine ja elurikkuse säilitamise tähtsustamine.

7. Akadeemiline ausus:

- Korrektse viitamise õpetamine.

8. Karjäärivõimaluste teadlikkus:

- Loodusteaduste ja tehnoloogia erialade mitmekesisuse ja eripära tutvustamine.
- Isiklike eesmärkide seadmine õpingute jätkamiseks pärast gümnaasiumi.

9. Loodusainete lõiming:

- Loodus- ja tehiskeskkonna mõistmine terviksüsteemina.
- Loodusaineid lõimitakse kolmel tasandil: pädevuse kujundamine, temaatiline lõimumine ja õpetajate koostöö.
- Tähtis on vastaval tasemel füüsika- ja keemiakeele märkide, nende semantika ja keele reeglite omandamine

Lõiminguvõimalused teiste ainevaldkondadega

Lisaks ainetundidele toimub aineteülene lõiming projektõppepäevadel, eriõppepäevadel, valikainetes ja loengukursusel.

Keel ja kirjandus. Arendatakse õpilaste teksti mõistmise ja analüüsimise oskust. Erinevaid tekste, nt referaate, esitlusi jm luues kujundatakse oskust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult. Õpilasi õpetatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Juhitakse tähelepanu tööde korrektsele vormistamisele ja viitamisele ning intellektuaalse omandi kaitsele. Korrektse loodusteadusliku teksti koostamine ja ainealase sõnavara kasutamine.

Võõrkeeled. Võõrkeeleskust arendatakse võõrkeelse lisamaterjali kasutamisel. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga loodusteaduslikke mõisteid.

Matemaatika. Matemaatikapädevuste kujunemist toetavad loodusained uurimusliku ja probleemõppe kaudu, arendades loovat ning kriitilist mõtlemist. Loodusnähtuste seoseid uurides

rakendatakse matemaatilisi mudeleid. Jooniste, diagrammide, tabelite jms andmete lugemise ja tõlgendamise, samuti andmete põhjal jooniste, graafikute, tabelite jms koostamise ja esitamisega ning mõõtmise ja mõõtühikute kasutamisega.

Sotsiaalsed: ajalugu, ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus

Loodusainete õppimine aitab mõista inimese ja ühiskonna toimimist, kujundab oskust näha ühiskonna arengu seoseid keskkonnaga, teha teadlikke valikuid, toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ning isiksusena.

Rahvastiku ja kultuuri seostatud käsitlemine on alus mõistvale ning sallivale suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuris ning traditsioonidesse.

Kunstiained. Kunstipädevuse kujunemist toetavad uurimistulemuste vormistamine, esitluste tegemine, näitustel käimine, looduse ilu väärtustamine õppekäikudel jms.

Informaatika. Õppes kasutatakse tehnoloogilisi, sh IKT vahendeid. Infotehnoloogia kasutamise ja kriitilise mõtlemise oskuste arendamine, eri teabeallikate, sh kaardirakendusi ja andmeportaali kasutamine ning teabe usaldusväärsuse kriitiline hindamine.

Kehaline kasvatus. Loodusainete õppimine toetab kehalise aktiivsuse ja tervisliku eluviisi väärtustamist.

Üldpädevuste arendamine läbi ainevaldkonna õppeainete omandamise.

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kasutatavad meetodid: kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamine loodusainete õppimisel tähendab õpilaste suunamist mõistma loodust mitte ainult teaduslikult, vaid ka kultuuriliselt, eetilisel ja vastutustundlikult. See pädevus aitab kujundada keskkonnateadlikke, sotsiaalselt vastutustundlikke ja väärtuspõhiselt tegutsevaid kodanikke. Meetoditena kasutatakse arutelusid ja väärtusdilemmasid, rollimänge, projekt- või uurimuslikku õpet.

2. Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Kasutatavad meetodid: eetiliste otsuste langetamine ja tagajärgede hindamine läbi rollimängude, rühmatööde ja ühiste arutelude keskkonna- ja teadusteemadel (nt geneetika, energiaallikad, kliimamuutused); rühmaarutelud ühiskondlike probleemide üle.;

3. Enesemääratluspädevus

Kasutatavad meetodid: enesemääratluspädevuse arendamine loodusainete õppimisel tähendab õpilaste sisemise motivatsiooni, autonoomia, eneseregulatsiooni ja eesmärgipärasuse toetamist. See toetub enesemääratlemise teooriale (Self-Determination Theory, Deci & Ryan), mis rõhutab kolme põhivajaduse rahuldamist: autonoomia, pädevus ja seotus. Meetoditena kasutame: valikuvõimaluste pakkumist: (õpilane saab valida teema, uurimisküsimuse, esitluse vormi või

töövormi (nt plakat, video, essee); projektõpet või uurimuslikku õpet ja õpilaste huvidest lähtuvaid ülesandeid, mida seostame loodushoiuga.

4. Õpipädevus. Erinevate õppemeetodite kasutamine (laborikatsed, projektõpe, uurimispõhine õpe, simulatsioonid, digikeskkonnad); õpioskuste teadlik arendamine.

5. Suhtluspädevus. Paaris- ja rühmatööd ainetundides; teaduslike arutelude harjutamine; tulemuste esitlemine klassikaaslastele.

6. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Praktilised ülesanded, arvutusülesannete lahendamine probleemi sisuliseks mõistmiseks, analüüsimiseks ja järelduste tegemiseks; mõõtmised ja andmetöötlus.

7. Ettevõtlikkuspädevus. Õppekäigud ettevõttesse, koolide koostööprojektid; probleemide lahendamine päriselulistest situatsioonides; loovtööde ja projektide kavandamine ning elluviimine.

8. Digipädevus. Erinevate digiõppekeskkondade kasutamine õppetegevustes, teabeallikate kasutamine ja kriitiline hindamine; tarkvara ja andmebaaside (nt ACDLabs, Geogebra, MolView, ECHA. ArcGIS) kasutamine; digitaalse esitluse ja aruandluse loomine.

Õppekava läbivad teemad

1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Karjäärinäited loodus- ja tehnikavaldkondadest; külalislektorid; ettevõtete külastused; õpilaste enda karjäärivõimaluste kaardistamine projektitöödes.

2. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Keskkonnamõtjude arutelu (energia tootmine ja tarbimine, jäätmete käitlemine, bioloogiline mitmekesisus); õpilasprojektid, mis otsivad keskkonnaprobleemidele lahendusi; osalemine keskkonnaaktsioonides.

3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilaste osalemine loodusteemalistes kampaaniates, projektide algatamine ja läbiviimine; kooli või kogukonna keskkonnavalaste algatuste toetamine.

4. Kultuuriline identiteet. Teaduse ja tehnoloogia rolli mõtestamine Eesti ja maailma kultuuriloos; arutelud, kuidas loodusteadused on kujundanud rahvuslikku identiteeti ja maailmapilti; kultuuride võrdlus loodusnähtuste käsitlemisel.

5. Teabekeskond ja meediakasutus. Loodusainetega seotud artiklite ja meediasisu kriitiline analüüs; allikakriitilisus; õpilaste enda populaarteaduslike esitluste loomine (nt plakatid, videod, blogipostitused).

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Uuenduslike tehnoloogiate kasutamine õppetöös (sensorid, mõõteriistad, simulatsioonid, droonid, koduautomaatika näited); õpilaste loovate lahenduste arendamine probleemidele.

7. **Tervis ja ohutus.** Labori ohutusnõuetega tutvumine ja nende järgimine laboritundides; tervisliku eluviisi ja tööohutuse seosed teadustöös; keskkonna- ja tervishoiu teemade arutelu.
8. **Väärtused ja kõlblus.** Arutelud teaduseetika üle (nt loomkatsete, geneetiliste manipulatsioonide eetika); õpilaste julgustamine väärtuspõhiste seisukohtade väljendamiseks ja kaitsmiseks.

Õpetajate töö ja koostöö planeerimise põhimõtted:

- 1) aineõpetajate omavaheline heade praktikate ja metoodika jagamine;
- 2) ühised arutelud toimuvad vajaduspõhiselt;
- 3) ühised üldpõhimõtted;
- 4) projektõppepäevad, valikkursused, projektides osalemine.

Paikkondlike väärtustega õppes arvestamise põhimõtted:

- 1) looduskeskkonna kasutamine tundide läbiviimiseks;
- 2) Põlvamaa loodusväärtustega tutvustamine - kaitsealused objektid;
- 3) head asjad Põlvamaa loodusest - "Rohelisem märk";
- 4) ökofestival;
- 5) keskkonnateemalistes projektides osalemine.

Lisa 5. Sotsiaalsained

Ajalugu (6 kohustuslikku kursust)

1. Üldajalugu
2. Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)
3. Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)
4. Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel
5. Lähiajalugu II – Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel
6. Lähiajalugu III – 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm

Inimeseõpetus (1 kohustuslik kursus)

Kursuse nimetus - perekonnaõpetus. Teemad, mida kursuse käigus läbitakse on järgmised:

1. Perekond ühiskonnas (nt perekonna ülesanded, kooseluvormid, seadusandlus).
2. Tervis ja turvalisus (nt seksuaalervis; pereplaneerimine, planeeritud ja planeerimata rasedus; kohtingu- ja lähisuhtevägivald).
3. Suhted ja vastutus perekonnas (nt perekonnaliikmete rollid, vajadused; paarisuhe; vanemlus; kriisid peres jne).

Ühiskonnaõpetus (2 kohustuslikku kursust)

1. Ühiskonna areng ja demokraatia
2. Majandus ja maailmapoliitika

Üldised ainevaldkonna õppimise ja omandamise põhimõtted

Sotsiaalsainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks **õpilane:**

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid; mõistab, kuidas ühiskond mõjutab pereväärtusi, traditsioone, hoiakuid, sealhulgas laste kasvatamist ja suhtumist seksuaalsusesse, mõistab, kuidas on kooseluvormid ja perekonna roll aja jooksul muutunud;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;

- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti; kasutab teaduspõhiseid allikaid perekonna, suhete ja terviseiga seotud info ja abivõimaluste leidmisel; teab, kuidas pereelu, sealhulgas abielu on õigusaktidega reguleeritud, oskab sellega igapäevaelus arvestada ja vajaduse korral leida asjatundlikku õigusabi; mõistab suhetega kaasnevaid õigusi ja kohustusi, inimeste võrdse kohtlemise vajalikkust ning võtab vastutuse oma suhete eest;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurerinevusi; mõistab perekonna rolli traditsioonide hoidja ja kandjana, väärtustab sotsiaalsete suhete, tavade ja kommete toetavat mõju peresuhetele;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes;
- 8) võtab vastutuse inimesena, kodanikuna, perekonna- ja ühiskonnaliikmena.

Õpistrateegiad ja õpetamise meetodid

Tõhusa õppimise oluline osa on meenutamine ning meenutamist kui õpistrateegiat kasutatakse sotsiaalainetes aktiivselt (ristsõna lahendamine, TK eelnevalt õpitu kohta, suuline meenutamine tunni alguses jne). Õpilase enda ja teda ümbritseva keskkonna ning seal toimuva mõistmiseks kasutatakse analüüsivaid arutelusid nii suulises kui kirjalikus vormis. Inimeseõpetuse kursusel kasutatakse ühe meetodina ka juhtumianalüüsi. Paaris ja rühmatööde käigus areneb õpilaste enesejuhtimisoskus, koostööoskus ning õpitakse arvestama eriarvamuste ja seisukohtadega. Loengute kõrval kasutatakse õppemetoodina õppefilmide vaatamist. Õppetöö mitmekesistamiseks ning toetamiseks õpilaste autonoomiat ja loovust, kasutatakse sotsiaalainetes teemade käsitlemisel erinevaid loovaid ülesandeid. Näiteks teemantluuletuse koostamine või fotokollaaž etteantud teemal inimeseõpetuses. Õpilaste eelteadmisi aktiveeritakse ajurünnaku meetodit kasutades.

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Õppe korraldamisel lähtutakse Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest. Sotsiaalainete õppimine aitab arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaalainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes

ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku inimesena ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaalainete teemade käsitlemisega toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist ühiskonnas.

Ajalugu. Eesmärk on kujundada õppijaid, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetus. Eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, tundma perekonna rolli ühiskonna ning inimese elus, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Õpe valitakse rõhuasetusega elulähedasele ainekäsitlele, toetades õpilase arusaama õpitava vajalikkusest.

Ühiskonnaõpetus. Õpilased omandavad teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaate küsimustes.

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimestega, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat, on valmis ühiskonnaelus osalema, võtab vastutuse oma otsuste ja valikute eest ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil; kes teeb majanduslikke otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult, oskab elatada ennast ja oma peret, teenida tulu, maksab kohusetundlikult makse ja panustab selle kaudu ühiskonna arengusse. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja konstruktiivsete lahenduste leidmise oskus. Õppesisu käsitleluses teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkonnapädevused oleksid saavutatavad.

Üldpädevuste arendamine läbi ainevaldkonna õppeainete omandamise

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kasutatavad meetodid: kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamine **ajaloo, ühiskonnaõpetuse** ja **inimeseõpetuse** tundides on eriti oluline, kuna need ained keskenduvad maailmavaatele, väärtustele, kultuurilisele mitmekesisusele ning ühiskonna toimimisele. Need ained loovad

ideaalse konteksti aruteludeks eetika, identiteedi, vastutuse, inimõiguste ja kultuurilise mõistmise üle. Ajaloo õpetamisel saab tugineda allikanalüüsile kultuurilises kontekstis ja väärtusdilemmadele ajaloos. Ühiskonnaõpetuses on kasutatavad meetodid arutelud ja simulatsioonimängud. Inimeseõpetuses kasutatakse väärtuskaarte ja moraalidilemmasid ning filmide ja kirjanduse analüüsi.

2. Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Kasutatavad meetodid: sotsiaalse ja kodanikupädevuse arendamine ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja inimeseõpetuse õppimisel on oluline, et kujundada õpilastest teadlikud, vastutustundlikud, aktiivsed ja koostöövõimelised kodanikud, kes oskavad mõista ühiskonnas toimuvaid protsesse ja nendes osaleda. Meetoditest kasutatakse simulatsiooni- ja rollimänge, arutelu ja väitlust, koostöist grupitööd ja projektõpet.

3. Enesemääratluspädevus

Kasutatavad meetodid: ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja inimeseõpetuse tundides saab seda pädevust väga teadlikult arendada, kuna need ained käsitlevad identiteeti, väärtusi, ühiskonda ja isiksuse arengut. Enesemääratluspädevuse arendamiseks kasutatakse eneseanalüüsi ja refleksiooni; väärtusdilemmade arutelu ja pingeritta seadmist; elulooliste allikate ja eeskujude analüüsi.

4. Õpipädevus

Kasutatavad meetodid: õpipädevuse arendamine ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja inimeseõpetuse õppimisel tähendab, et õpilast toetatakse: tema õppimise juhtimisel ja eneseregulatsioonil (kuidas õppida, planeerida, hinnata), õppimisstrateegiate ja mõtlemisoskuste arendamisel (kuidas leida, mõista, analüüsida ja kasutada infot), õpimotivatsiooni ja enesehinnangu kujunemisel (usk oma võimetesse, eesmärkide seadmine). Meetoditest kasutatakse õppimise eesmärgistamist ja enesehindamist, koostöist õppimist, probleemipõhist õppimist, teadlikku õppimist.

5. Suhtluspädevus

Kasutatavad meetodid: ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja inimeseõpetuse tunnid pakuvad suurepäraseid võimalusi selle pädevuse arendamiseks, kuna need ained käsitlevad palju arvamusi, väärtusi, vaidlusi ja koostööd nõudvaid teemasid. Meetoditest kasutatakse arutelusid, rühma- ja paaritööd, rollimänge ja simulatsiooni.

6. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogialane pädevus

Kasutatavad meetodid: selle pädevuse eesmärk on arendada loogilist ja kriitilist mõtlemist, oskust analüüsida andmeid ja graafikuid, oskust mõista teaduslikku ja tehnoloogilist maailmapilti, võimet seostada teaduslikku infot igapäevaeluga. Meetoditest kasutatakse andmete, graafikute ja statistika analüüsi, loogika ja kriitilise mõtlemise ülesandeid, digivahendite ja tehnoloogia kasutamist õppimisel.

7. Ettevõtlikkuspädevus

Kasutatavad meetodid: ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja inimeseõpetuse tundides saab seda pädevust arendada väga tulemuslikult – need ained annavad võimaluse mõtestada ühiskonnas osalemist, isiklikku algatusvõimet ja tegutsemisvalikuid. Meetoditest kasutatakse projekt- ja probleemõpet, loovülesandeid ja ideede genereerimist, ettevõtluse ja majanduse elementide lõimimist.

8. Digipädevus

Kasutatavad meetodid: digitaalse info otsimine ja hindamine, digitaalsete esitluste ja loovtööde loomine, digitaalne koostöö ja suhtlus (Padlet, Jamboard jt.).

Õppekava läbivad teemad

1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Rühmatööd ja arutelud teemadel: “Minu tugevused/oskused/hobid”; “Mida peab minu sõber/klassikaaslane minu tugevusteks”.

“Kas hobist võib saada minu tuleviku amet?”

“Millistes rollides kujutan end ette töömaailmas”

Praktilise skeemi koostamine teemal “Minu elukaar ehk millal ja mida ma õpin/kuhu tahan oma ametiredelil jõuda”.

Õppetöö raames saab koostada oma karjääriplaneerimise plaani. Õpilane uurib ühe endale tulevikus perspektiivikana tunduva ameti kohta, sellel kohal töötamiseks vajamineva hariduse (arvestab maksumuse ja lisandkulud nagu teises linnas elamine jne), uurib hetkeseisu ja prognoose, kas antud ametil on vabu töökohti pigem palju või vähe, arvestab keskmise palga põhjal, millist elukvaliteeti saab ta endale lubada jne. Õpilane esitab töö analüüsivormis.

Ajalooos saab uurida ajalooliste isikute elulugusid, keskendudes nende haridusteele, karjääripöõretele ja pidevale enesearendamisele. Näiteks saab vaadelda tuntud poliitiku, teadlase või kunstniku elu. Saab vaadelda, kuidas on mingid ametid ja rollid ajas muutunud. Näiteks, kuidas on arenenud õpetaja, arsti, sõduri või kaupmehe amet läbi eri ajastute? See aitab õpilastel näha, et ka tänapäeva ametid on pidevas arengus ja nõuavad pidevat õppimist ja kohanemist. Õpilased võivad koostada "karjääri CV" näiteks Vana-Rooma ehitaja, keskaegse rüütli või 20. sajandi leiutaja jaoks. See aitab neil mõista, et oskused ja kogemused on alati olnud olulised.

2. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Lõiming geograafia ja majandusõpetuse teemadega- “Ressursid ja nende nappus- kasutades Eesti näiteid”

“Säästmine ja ringmajanduse olulisus”- vestlusringid, mõistekaardid ja kaasõpilastele tutvustuse/esitlused. Sõdade ja rännete teema juures saab arutleda, kuidas on võimuvõitlus, sõjad ja migratsioonid seotud ressursside (nt maa, vesi, nafta) pärast peetavate konfliktidega. See aitab õpilastel näha, et keskkonnaprobleemid pole ainult ökoloogilised, vaid ka sotsiaalsed ja

poliitilised. Saab küsida "Milliseid sarnasusi näeme tänapäeval?" ja "Mida saaksime minevikust õppida, et lahendada tänaseid probleeme?". See aitab õpilastel mõista, et ajalugu on elav ja seotud nende endi tulevikuga.

3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Mittetulundusühingud, nende tähtsus ühiskonnas, võimalused olla ettevõtlik algataja, läbiviija, kaasaja, ühiskonna elu mitmekesisemaks muutja. Klassi arutelud. Õppetundides saab uurida ajaloolisi isikuid, kes on oma tegevusega ühiskonda oluliselt mõjutanud. Näiteks, kuidas on leiutajad (Thomas Edison, Marie Curie) loonud uusi tehnoloogiaid ja tööstusharusid või kuidas on ühiskondlikud aktivistid (Martin Luther King Jr., Rosa Parks) võidelnud sotsiaalse õigluse eest. See aitab õpilastel näha, et ka üksikisiku tegevus võib viia suurte muutusteni. Tundides saab analüüsida erinevaid kodanikuühiskonna liikumisi ajaloos – näiteks orjuse kaotamise liikumine, naiste valimisõiguse liikumine või laulev revolutsioon Eestis. See näitab, kuidas inimesed on ühinenud ühise eesmärgi nimel, lahendanud probleeme ja mõjutanud valitsuste poliitikat. Kuidas on maadeavastused või tööstuslik revolutsioon loonud uusi võimalusi ja rikkust? Saab uurida, kuidas on ettevõtjad nagu Henry Ford või Steve Jobs muutnud majandust ja inimeste igapäevaelu. See aitab õpilastel mõista, et ettevõtlus ei ole ainult kasumijaht, vaid ka loovuse ja innovatsiooni rakendamine.

Vabadussõja teemat õppides, töötades erinevate allikatega, analüüsides juhtumeid, mõistavad õpilased kodanike vastutust riigikaitses minevikus ja tänapäeval.

4. Kultuuriline identiteet. Eesti keel ja meie keelekeskkonna säilitamine. Keel kui kultuuri vundament. Eesti kombed, traditsioonid ja tähtpäevad. Vestlusringid/töö rühmades- “Minu pere kombed, traditsioonid ja tähtpäevad”. “Minu vanavanemate põlvkonna kombed, traditsioonid ja tähtpäevad”.

Ajalugu pakub rikkaliku materjali **kultuurilise identiteedi** kujundamiseks, aidates õpilastel mõista, kes nad on ja kust nad tulevad. See teema on oluline nii isikliku kui ka kollektiivse identiteedi mõistmiseks. Nt saab analüüsida, kuidas on kujunenud eesti rahvuslik identiteet. Milline oli rahvuslik ärkamisaeg? Milliseid sümboleid ja traditsioone (nt laulupeod, rahvariided) loodi, et ühendada rahvast? Arutleda, kuidas on rahvuslik identiteet ajas muutunud ja mis see tähendab tänapäeva globaliseerunud maailmas. Saab võrrelda eesti ja mõne teise kultuuri pühade tähistamist.

Võrdleva analüüsi alusel saab arutleda, kuidas on erinevad kultuurid üksteist ajaloos mõjutanud. Näiteks, kuidas on Rooma kultuur saanud mõjutusi Kreekast, või kuidas on Lähis-Ida teadmised jõudnud Euroopasse. See aitab õpilastel mõista, et kultuurid ei ole suletud süsteemid, vaid pidevas dialoogis. Käsitleda saab erinevate vähemusrahvuste ja sotsiaalsete rühmade (nt talupojad, aadlikud) identiteete läbi ajaloo. Kuidas on neid kujundanud sotsiaalne staatus, usund või keel?

See aitab õpilastel väärtustada mitmekesisust ja mõista, et kultuuriline identiteet on mitmekihiline ja võrrelda erinevate kultuuride sümboleid, väärtushinnanguid ja traditsioone.

Saab korraldada arutelusid arutelusid, kus õpilased saavad väljendada oma arvamust kultuurilise identiteedi teemadel. Näiteks, kas globaliseerumine ohustab rahvuslikke kultuure või hoopis rikastab neid? See aitab arendada kriitilist mõtlemist ja sallivust teiste arvamuste suhtes.

5. Teabekeskond ja meediakasutus. Uudiste analüüsid läbi ühiskonnaõpetuse kursuste (Eesti ja maailma ühiskonna eluga seotud uudised, majandus uudised). Uudis päritolu, autor, lühikokkuvõtte ja minu arvamus/seos uudisega. Uudiste arutelud rühmades.

Kriitiline suhtumine uudisesse, libauudised.

Eesmärgiks on arendada õppijas harjumust jälgida mitmekülgset meediasisu, õppides tarbitavat kriitiliselt hindama nii, et õpilane oskab vahet teha erinevat tüüpi meediasisul (huvirühmade meedia, sotsiaalmeedia jms); mõistab, milles seisnevad süvavõltsingu kasutamise ohud meedias levivale teabele. Tundides on oluline argumenteerimise oskuse arendamine, mis nõuab õpilastelt oma väidete põhjendamist usaldusväärse ja teaduspõhiste näidetega.

Allikakriitikat saab kujundada igas tunnis erinevaid ajalooallikaid – tekste, pilte, karikatuure analüüsid. Õpilastelt saab küsida: kes selle allika koostas? Miks see koostati? Mis on selle eesmärk? Kas me saame seda usaldada? Allikatöö ja karikatuurianalüüsi abil saab ajaloos kujundada mõistmist, kuidas mõjutavad demokraatia ja diktatuur ühiskonna vaimu- ja kultuurielu. Tundides saab arutleda teemade üle, kuidas on ajalehed ja hiljem ka radio ning televisioon muutnud ühiskonda. Kuidas on need kanalid loonud avaliku arvamuse ja mõjutanud poliitilisi protsesse? Teema on oluline, et aidata õpilastel mõista, et ka tänapäeva sotsiaalmeedia ja interneti roll ei ole midagi uut.

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Tehisintellekti kasutamine abimehena, promptide kirjutamine, saadud info õigsuse hindamine.

Suuri ajaloolisi pöördepunkte käsitledes, nagu nt kiviaja tööriistade kasutuselevõtt, põllumajandusrevolutsioon, trükipressi leiutamine või aurumasina areng, mis on muutnud inimeste elu, saame näidata, et **innovatsioon on alati olnud ühiskonna arengu mootor**. Näiteks saab analüüsida, kuidas on tehnoloogia mõjutanud sõjapidamist, kuidas on leiutised, nagu püssirohi või hiljem tankid ja lennukid muutnud sõja iseloomu ja tulemusi. See aitab õpilastel näha, et tehnoloogial on alati olnud ka oma varjupool.

7. Tervis ja ohutus. “Minu ettekujutus tervislikust eluviisist”- paaristöö/grupitöö/grupi kokkuvõtte esitamine klassile.

Võrdleva analüüsi abil saab käsitleda mineviku ja tänapäeva haiguste levikut ja ravi, nt nagu ajaloolised epideemiaid: must surm, rüugepandeemia või Hispaania gripp. Saab uurida, kuidas

need haigused levisid, millised olid nende tagajärjed ühiskonnale ja milliseid meetmeid (nt karantiin, vaktsiinid) võeti nende peatamiseks. See aitab õpilastel mõista, et pandeemiad ei ole uus nähtus ja tänapäevased meetodid on pikaajalise teadusliku arengu tulemus. Vaadelda saab igapäevase hügieeni ajalugu. Millised olid hügieenitingimused keskaegsetes linnades? Kuidas mõjutas tööstusrevolutsioon linnade elutingimusi ja terviseprobleeme? See teema aitab õpilastel mõista, et elementaarne puhtus ja kanalisatsioonisüsteemid ei ole alati olnud iseenesestmõistetavad. Saab uurida, kuidas on meditsiin läbi ajaloo arenenud. Kuidas on loodud esimesed vaktsiinid? Kes olid olulised teadlased, nagu näiteks Louis Pasteur või Robert Koch, kes avastasid bakterid ja viisid meditsiini teaduslikule alusele? See aitab õpilastel näha, et tänapäevased meditsiinilised teadmised on pikkade ja sageli keeruliste teaduslike avastuste tulemus.

8. Väärtused ja kõlblus. Arutelud paariti, rühmas- “Mis on minu väärtused, miks ma pean neid oma väärtusteks”. “Tolerantsuse mõiste ja tolerantne käitumine koolis ning igapäevaelus”, “Tolerantsus ja diskrimineerimine” Otsime teemaga seonduvaid meediauudiseid, postitusi, näiteid. Tundides saab uurida erinevate ajastute ja kultuuride väärtushinnanguid, eetilisi dilemmasid ja moraaliküsimusi. Eesmärk on näidata, et väärtushinnangud ei ole muutumatud, vaid on kujunenud pika ajaloo jooksul ning on sageli seotud konkreetse ajastu kultuuriliste ja sotsiaalsete oludega. Arutleda saab orjuse üle Vana-Kreekas, Roomas või Ameerikas. Kuidas suutsid inimesed minevikus seda aktsepteerida, mis on tänapäeval täiesti vastuvõetamatu? See aitab õpilastel mõista, et eetikanormid ja väärtushinnangud on ajas muutuvad ning sõltuvad ühiskonna arengust.

Läbi erinevate õppemeetodite on võimalik rekonstrueerida minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalse ja kultuuritaustaga, samuti on võimalik ülesannetes rakendada empaatiat. Empaatiapädevuste kaudu saab õpilane tuua näiteid ajaloost ning sellest, kuidas kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas. Maailmasõdade teema aitab mõtestada inimeste moraalseid vastutuse võtmise valikuid sõjaoludes.

Õpetajate töö ja koostöö planeerimise põhimõtted

Õppetegevus on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ja õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks, kes suudavad teha valikuid, võtta vastutust oma õppimise eest ja tulevad toime muutunud olukorras ning on valmis kavandama oma edasist haridusteed.

Gümnaasiumis õppetegevust kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, valdkonnapädevustest, taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsitluste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega, võetakse arvesse kohalikku eripära, muutusi ühiskonnas ja maailmas ning seostatakse neid omavahel;
- 3) taotletakse, et õpilase õpikoormus oleks mõõdukas, jaotuks õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätkaks piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks, õpilast suunatakse oma õppimist mõtestama ja kavandama ning õpikoormust jagama;
- 4) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes;
- 5) võimaldatakse nii individuaalset, paaris- kui ka rühmaõpet, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, mõtestatakse ja analüüsitakse õppimist, suunatakse tegema teadvustatud ja teadlikke valikuid, võtma vastutust oma õppimise eest;
- 6) kaasatakse õpilasi õppetegevuste kavandamisse ja juhtimisse, pakutakse võimalusi analüüsida ja mõtestada õppeprotsessi nii enda õppimise ja õpistrateegiate kui ka õpetaja juhitud õppe korraldamise aspektist;
- 7) kavandatakse aega õpitava tähenduslikkuse, eesmärkide, õpitulemuste ning hindamiskriteeriumide mõtestamiseks ning eneserefleksiooniks, õpitakse andma ja vastu võtma tagasisidet;
- 8) rakendatakse uurivat, probleeme lahendavat ja teaduspõhist õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja analüüsi soodustavaid õppetegevusi, laiendatakse õpilaste teadmisi mitmekülgselt, tutvustatakse näiteid valdkonna teadussaavutustest ja aktuaalsetest probleemidest, arendatakse oskusi ja kujundatakse hoiakuid;
- 9) rakendatakse ja kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppekeskkondi, õppematerjale ja -vahendeid, arendatakse info kriitilise otsimise ja hindamise pädevust, arvestades autoriõiguse ja uurijaeetikaga;

10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise, sh ühiskonnaeluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane ja õpilasele tähenduslik ning kujundaks õppija arusaama maailmas toimuvast, suutlikkust siduda kohalikku ja globaalset;

Õppetegevuse kaudu laiendatakse ainevaldkonna teadmisi ja kujundatakse oskusi. Ajaloõpetus on valdavalt uurimispõhine, kasutatakse esmaseid ja teiseseid allikaid. Kõikides sotsiaalvaldkonna ainetes tuleb lisaks põhiteemadele käsitleda ka ühiskonnas asetleidvaid muutusi ning kasutada õppe ilmestamiseks näiteid ümbritsevast elust.

Lisa 6. Kunstiained

Muusika (3 kohustuslikku kursust)

1. Uusaegse helikeele kujunemine
2. Klassitsism ja romantism: rahvuslikkuse kujunemine muusikas
3. Eesti muusikalugu

Kunst (2 kohustuslikku kursust)

1. Kunstiajalugu
2. Kaasaegne kunst ja visuaalkultuur 20. ja 21. sajandil

Mahud

Muusikaõpetus:

10. klass - I kursus
11. klass - II kursus
12. klass - III kursus

Kunstiõpetus

11. klass - I kursus
12. klass - II kursus

Valikkursused

Muusikaõpetus: koorilaul - Segakoor "Põlva", koolibänd, ansambli/soololaul, praktiline musitseerimine.

Kunstiõpetus: maalimine, joonistamine, fotograafia, keraamika, video

Üldised aine teadmiste omandamise põhimõtted ja õpetamise meetodid

Muusikaõpetuse õpetamise meetodid: aktiivõpe, loeng, rühmatööd, ettekanded, omalooming, iseseisev töö.

Olulise osa muusikaõppest moodustavad õppekäigud:

- 1) muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning asjakohase arvamuse avaldamine muusikalist oskussõnavara kasutades.
- 2) õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.

Kunstiõpetuse eesmärgiks on:

- 1) õppida ümbritsevat visuaalset keelt mõistma ja tõlgendama;
- 2) arendada õpiloovust uudsete kogemuste ja nende mõtestamise kaudu;
- 3) kasvatada esteetilist tundlikkust;
- 4) kujundada iseenda mõistmist (õppija eneseusaldust ja eneseväarikust, riskijulgust, analüüsi oskus ja kriitilist mõtlemist ja inimese heaolu, keha ja vaimu koostööd);
- 5) käsitleda maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeliselt ja teadvustada kunsti pidevat muutumist;
- 6) väärtustada kõiki kunsti kogemise ja loomise etappe.

Õpetamise meetodid: praktiline töö, grupitöö, iseseisev töö, demonstratsioon, loeng, õppekäigud.

Õppesisu hõlmab endas kunstitehnikaid ja loomingulist eneseväljendust; disaini ja disainiprotsessi; kunstiajalugu, visuaalkultuuri ja kunstnikuid, kunsti ja kultuuri ühiskonnas.

Lähtepunktiks õpetamisel on disainiprotsess:

- 1) teadmiste hankimine (info otsimine, probleemi sõnastamine, uurimine);
- 2) ideede genereerimine (visandamine, katsetamine, vahendite leidmine, info organiseerimine, protsessi planeerimine);
- 3) loomine (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine);
- 4) refleksioon, analüüs ja kriitika (loodu esitlemine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine).

Kunstis saavutatavad õpitulemused lähtuvad disainiprotsessist.

Teadmiste hankimine

Õpilane:

- 1) kasutab suhtluses visuaalseid kujutisi ning sümboleid teadlikult;
- 2) kirjeldab ja iseloomustab kunstiloomingut lähtudes eri allikatest või vaatepunktidest;
- 3) teab kunsti ja visuaalkultuuri ajaloo põhistruktuuri;
- 4) käib iseseisvalt näitustel, kultuuriasutustes või sündmustel;
- 5) järgib autoriõiguse seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel.

Ideede genereerimine ja loomine

Õpilane:

- 1) genereerib ideid, katsetab ja arendab esialgset ideed edasi;
- 2) disainib või loob kunstiteose kõiki disainiprotsessi etappe läbides;
- 3) esitleb ja eksponeerib loometöö protsessi ja tulemust visuaalsete abimaterjalide toel publikule;

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- 1) analüüsib ja arutleb ainealast keelt kasutades nii enda kui teiste loodu üle;
- 2) leiab ja põhjendab seoseid teiste loometeostega ja muude ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloo kui ka tänapäevast;
- 3) tagasisidestab kaasõpilaste tööprotsessi ning tulemust.

Hindamise eesmärk kunstis on anda õpilasele mitmekülgset tagasisidet tema töö ning individuaalse arengu kohta. Õpilasele on kursuse alguses teada hindamiskriteeriumid. Õpilased kaasatakse nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma. Loomeprojektides hinnatakse õpilase pingutust, arengut ja loovust.

Üldised aine lõimingupõhimõtted

Muusika ja kunst jagavad omavahel sarnaseid baasmõisteid: rütm ja kompositsioon, loomeprotsessi põhietappide läbimine, publik ning kriitika. Nüüdiskultuuri interdistsiplinaarsus ja mitmemeelilisus väljendub visuaali ja heli kombineerivate distsipliinide kaudu: film, etenduskunst (performance), installatsioon, uusmeedia. Muusika levikul on oluline osa visuaalil (kontsertplakatid, albumikaante kujundus, bändide visuaalne esteetika, logod, esinemiskostüümid). Helikujundus on oluline videotes, animatsioonfilmides, *performance*-kunstis ja kaasaegse kunsti projektides.

Eesti keel. Kirjalik ja suuline kunsti- ja muusikateoste võrdlemine ja kriitika; teadlik eesmärgipärane kirjutamine ja adresseerimine, põhiidee ja oma arvamuse sõnastamine. Tekstiinfo kogumine ja süstematiseerimine, allikate refereerimine, üldistamine ja järeldamine; arutlev ja kriitiline kirjutamine; suuline esinemine; oskussõnavara omandamine.

Kirjandus. Luuletajate tekstidel põhinevate laulude laulmine; rahvaluule olemus, põhiliigid ja žanrid. Eesti rahvakunst ja rahvariided. Kirjandusteoste ekraniseering (filmid, sarjad). Visuaal kui

teksti illustratsioon või lisatähenduse andja, kalligraafia, graafiline disain, graffiti. Laulusõnade tähendus ja loomine.

Kehaline kasvatus. Hingamine, rüht, koordineerimine, rütm: mäng kehapillil, laulu- ja ringmängud, erinevate rahvaste tantsud. Tippportlane *versus* tippmuusik. Etenduskunsti (*performance art*) tutvustamine, keha kaasaegses kunstis.

Bioloogia. Nägemine, valgusaisting, silma ehitus. Hingamine ja hingamiselundid, hääl, hääleorgan, resonaatorid, hääle tekitamine, hääle tervishoid, häälemurre, kastraatlauljad, kuulmine, kuulmisorgan, absoluutne kuulmine. Kunstiteraapilised meetodid.

Füüsika. Optika, valguse värvus ja lainepikkus, valgusallikad, värvuste liitmine (CMYK vs RGB süsteem), värvipimedus. Akustika, heliallikas, võnkumine ja helilaine võngete sagedus, helilaine, helikõrgus, absoluutne kuulmine, heli omadused, heli omaduste mõõtühikud, kaja.

Geograafia. Erinevate kultuuride kunsti ja muusika tutvustamine (I kursus – Maailma rahvastik ja asustus); kultuuri ja ühiskonna arengu seosed loominguuga (I kursus – Ühiskonna areng ja muutused maailmamajanduses); muusikatööstus (III kursus – Energiamaajandus ja keskkonnaprobleemid). Skulptuurid avalikus ruumis, arhitektuurimälestised, kohaspetsiifiline ja maakunst (*land art*).

Keemia. Keemilised reaktsioonid graafikaprotsessis (metallide söövitamine), fotokeemia ja valgustundlikud materjalid, värvipigmentide segamine ja saamine, keraamika ja glasuuride põletamisel tekkivad reaktsioonid. Pillide materjalid (2. kursus Metallid).

Matemaatika. Kuldlõige, Fibonacci jada, visuaalse kompositsiooni reeglid (nt kolmandike reegel), proportsioon. Arhitektuur. Uurimuslike ülesannete lahendamine statistiliste või muude matemaatiliste meetodite abil; andmete lugemine joonistelt. Taktimõõt kui aritmeetilise jada vahe.

Ajalugu. Erinevatele ajastutele omase ideoloogia väljendumine kunstis ja muusikas. Propaganda (reklaamplakatid, hümn). Olulised ajaloosündmused ja isikud teoste teemana, kunsti ja muusika mõistmine ajaloo teadmiste tuginedes. Ajaloo isikustamine kunstnike, heliloojate ja interpretide elulugude käsitlemisel. Ajaloosündmuste mõju Eesti muusikale ja kunstile. Ajalugu ja kunsti arengut mõjutanud leiutised (paberi ja trükimasina leiutamine, fotograafia leiutamine jne).

Inimeseõpetus. Väärtused loometeoste lähtepunktina (perekond, traditsioonid, tavad ja kombed). Eneseanalüüs ja vaimse heaolu saavutamise võimalused läbi kunsti ja muusika loomise.

Ühiskonnaõpetus. Kunstiteoste ja laulude teksti analüüs: suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuri, traditsioonidega arvestamine; Eesti kultuuripärandi väärtustamine. Autoriõigused.

Võõrkeeled. Võõrkeelsete laulude tekstide hääldus. Võõrkeelsed info sõnumi mõistmine ja analüüs, sõnavara omandamine ja arendamine.

Üldpädevuste arendamine läbi aine omandamise

Muusika ja kunsti valdkonnas kujundatavate pädevuste abil arendatakse õpilastes nii teadmisi, oskusi, väärtushinnanguid kui ka käitumist. Kande roll on õpetajal, kelle väärtushinnangud ja enesekehtestamiseoskus loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist. Oluline on kooli ja kodu koostöö.

Muusikaõpetus

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus. Muusika õppeaines on rõhuasetus õppija identiteedi kujundamisel, mis toetub ühisele kultuuripärandile. Muusikalistes tegevustes väärtustatakse isikupäraseid loovaid lahendusi ning kultuurilist ja sotsiaalset mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitud muusikateoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama muusikat eneseväljenduse vahendina ning austama autorsust.**2. Sotsiaalne ja kodanikupädevus.** Koostöövalmidust kujundavad ning üksteise toetamist aitavad väärtustada uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused, ühislaulmine, pillimäng, õppekäigud, koorilaagrid, kontsertreisid, ühistes valdkondlikes ja valdkondadeülestes õppeprojektides osalemine.

3. Enesemääratluspädevus. Tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tunda õppida oma huve ja võimeid ning kujundada adekvaatset minapilti. Muusikatundides saab õppija tagasisidet nii õpetajalt kui ka klassikaaslastelt.

4. Õpipädevus. Muusikas kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes situatsioonides.

5. Suhtluspädevus. Muusikas on olulisel kohal muusikateostest, -stiilidest, -ajastutest jms kõnelemine, kasutades nii korrektset emakeelt kui ka muusikaalast terminoloogiat. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Muusikateemaliste referatiivsete ning loov- ja rühmatööde koostamine eeldab teabetekstide mõistmist ning mitmesuguste info esitamiseviiside kasutamist (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik vm).

6. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Muusikas rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi.

7. Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist toetavad muusikas üksi- ja rühmatöö, uurimis- ja probleemülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Muusika aines on iseloomulik uuenduslike ja loovate lahenduste väärtustamine. Praktilise loovtegevuse (näiteks bänd, *playbox*, omalooming muusikaline liikumine, dramatiseering, muusika kuulamine jne) kaudu katsetatakse erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi.

8. Digipädevus. Muusikaõppes kasutatakse digivahendeid info otsimiseks, kogumiseks, töötlemiseks, muusika loomiseks ja esitamiseks. Kogutud infot kasutatakse loomeprotsessis eesmärgipäraselt.

Kunstiõpetus

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstiõpetuses on rõhk nii teadmiste omandamisel kui praktilisel loometööl. Kunsti kaudu arendatakse endas esteetilist tundlikkust kunsti üle kaaslastega arutledes ja läbi isikliku loometegevuse. Luuakse mõistmine, et kunst on ühiskonna väärtuste peegeldus ja seega pidevas muutumises. Väärtuslik on kohalik kultuuripärand, tutvustatakse nii Eesti kui maailma kontekstis mõjukaid kunstiväärtuseid ja kunstnikke. Näituste ja kultuuriürituste külastamine avardab maailmapilti.

2. Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Rühmas loomeprojektidega töötamine õpetab leidma rakendust osalejate tugevatele külgedele, suunab välja pakkuma ja ellu viima loovaid ideid, individuaalne töö suunab mõtestama iseennast. Kunstiõppe kaudu mõistetakse visuaalkultuuri ilminguid ühiskonnas: märkide, sümbolite ning sõnumite tähendust ajaloos ja nende mõju igapäevaelus. Õpilane väärtustab loometegevust ja teab autoriõiguste rakendamist.

3. Enesemääratluspädevus. Eneseväljendus kunsti kaudu lubab avastada läbi katsetamise oma isiksuse uusi või varjul tahke loomingulise tegevuse kaudu. Õpilasi suunatakse visualiseerides teadvustama, määratlema ja sõnastama enda eelistusi, tundides on võimalus tagasisidet saada nii enda kui anda kaasõpilaste töödele.

4. Õpipädevus. Disainiprotsessi kasutamine, info leidmine ja uudsete lahenduskäikude katsetamine probleemülesannete lahendamiseks arendab kognitiivseid võimeid. Edukaks loometöök on vaja õppida mõtlema loovalt, genereerida uudseid ideid, planeerida teostus ja viia idee ellu kättesaadavate vahenditega, mille käigus õpitakse oma aja planeerimist, suhtlusoskuseid ning kasutama teistes valdkondades omandatud oskuseid kunstiloomingus.

5. Suhtluspädevus. Arendatakse visuaalset kirjaoskust: teadvustatakse, milliseid sõnumeid edastab nt riietus, värvide kasutamine või kombineerimine ja muud visuaalsed võtted. Kunstis on

tähtis omavaheline koostöö loomeprojektide edukaks arendamiseks, suutlikkus oma loodut publikule selgelt esitleda, teades ja kasutades erialast terminoloogiat.

6. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Õpilane mõistab teadustöö ja loovuurimuse sarnasust ja põhietappe, märkab kunsti ja reaalteaduste kokkupuutepunkte. Omab üldiseid teadmisi arhitektuurist ja disainivaldkonnast.

7. Ettevõtlikkuspädevus. Võimalus loomeettevõtluses tegutsemiseks (õpilasfirma), brändingu põhitõdedega tutvumine, suutlikkus enda vajadusest lähtudes luua visuaalset reklaammaterjali (plakatid, kujundusgraafika, toote reklaam).

8. Digipädevus. Kasutab teadlikult kunstiteoste või tarbograafika loomisel, esitlemisel ja analüüsimisel digitaalset vahendeid (sh äppe, veebikeskkondi, video, fotograafia vahendeid) ja teadvustab digitaalse sisuloome ohukohti.

Õppekava läbivad teemad

1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Kunstiõpetuses tutvustatakse edasiõppimise võimalusi kunsti valdkonnas – näiteks kunstiga seotud kõrgkoolid, rakenduskõrgharidus ning erinevad loomeerialad. Rõhk on kunsti kui kutsevaliku mitmekesisuse avamisel ning loomekarjääri kujundamise võimaluste mõtestamisel. Muusikaõppes käsitletakse muusikaga seotud karjäärivalikuid, nagu helilooja, helitehnik, muusikaterapeut või kultuurikorraldaja. Õpilased analüüsivad enda muusikalisi tugevusi ja õpistrateegiaid – näiteks kuidas kavandada pillimängu harjutamist või hinnata enda arengut. Karjääriteadlikkust toetavad ka praktilised tegevused, näiteks töövarjupäevad muusikute või kultuurikorraldajate juures.

2. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Kunstiõppes rakendatakse taaskasutatavaid materjale loovprojektides, kus käsitletakse jätkusuutliku mõtteviisi olulisust ning arutletakse, kuidas kunsti abil saab pöörata tähelepanu keskkonnaprobleemidele. Loovtööd võivad hõlmata näiteks skulptuuride, installatsioonide või esemelise kunsti loomist ringmajanduse põhimõtetel. Muusika kontekstis käsitletakse keskkonnateemasid festivali korraldamise ja pillide valmistamise kaudu – arutletakse ökoloogilise jalajälje, materjalide päritolu ning nende mõju üle loodusele. Looduse motiivid muusikas, nagu helimaastikud ja eesti heliloojate looduspõhised teosed, pakuvad inspiratsiooni loominguks. Projektiideeks võib olla „roheline kontsert“, kus pillid valmistatakse taaskasutusmaterjalidest.

3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiõpetuses julgustatakse õpilasi looma kunstiprojekte, mis tegelevad aktuaalsete ühiskondlike teemadega ja kaasavad publikut – näiteks näitused, aktsioonid või tänavakunst. Kunsti kasutatakse kodanikualgatuse vormina, millega saab väljendada seisukohti ja tõstatada olulisi probleeme. Muusikaõppes saavad õpilased ise korraldada

kontserdi või muu muusikaürituse, kavandades selle turundust, kujundust ja korralduslikku poolt. Ettevõtlikkust arendatakse ka õpilasfirma loomise kaudu, näiteks helistuudio teenuse pakkumise või ürituste korraldamise näol. Loominguline ettevõtlikkus võib väljenduda ka oma muusika jagamises digikanalites, nagu Spotify või YouTube.

4. Kultuuriline identiteet. Kunsti kaudu tutvutakse kodukandi ja Eesti avalike kunstiteostega – olgu need arhitektuur, skulptuurid või maalingud. Õpilased õpivad mõtestama visuaalset kultuuripärandit, tundma selle tähendust kogukonnas ning looma seoseid ajaloolise ja kaasaegse identiteedi vahel. Muusikaõppes käsitletakse Eesti muusikalist pärandit – regilaulu, koorimuusikat ja laulupeotraditsiooni – kui olulist osa kultuurilisest identiteedist. Samuti võrreldakse eri kultuuridest pärit muusikat, mis aitab kasvatada kultuuridevahelist mõistmist ja avardada maailmapilti. Osalemine kultuuriüritustel tugevdab sidet kogukonna ja kultuuriga.

5. Teabekeskond ja meediakasutus. Kunstiõpetuses õpivad õpilased kasutama digitaalseid ja muid infokeskkondi, et leida teavet kunstiga seotud teemadel ning kasutada seda loovtöödeks – näiteks plakatite, installatsioonide või visuaalsete kampaaniate loomiseks. Samuti tutvutakse autoriõiguse ja visuaalse kultuuri eetiliste põhimõtetega. Muusikaõppes pööratakse tähelepanu muusikameedia mõjule, populaarmuusika trendidele ja reklaami rollile kuulajaskonna kujundamisel. Arendatakse praktilisi oskusi, nagu muusika leidmine digiplatvormidelt ja allikate kriitiline hindamine. Õpilased loovad ise meediasisu – näiteks *podcast*'e või videointervjuusid muusikutega – ning õpivad mõistma loomingulise omandi väärtust.

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiõppes rakendatakse kaasaegseid tehnoloogiaid, sealhulgas tehisintellekti, loomeprotsessi osana – näiteks ideede genereerimisel, infoanalüüsil või disainiprotsessis. Tunnitegevustes kasutatakse tehnoloogilisi lahendusi ka visuaalse kommunikatsiooni ja tootedisaini arendamiseks. Muusika kontekstis võimaldavad tehnoloogiad, nagu digimuusika tarkvara (GarageBand, FL Studio jt), õpilastel ise luua ja töödelda helisid. Õpitakse kasutama salvestus- ja stuudiotehnikat ning uuritakse uusi muusikavorme, sealhulgas AI-muusikat, multimeediaprojekte ja virtuaalkontserte, mis avardavad loomingulise väljenduse võimalusi.

7. Tervis ja ohutus. Kunstiõpetuses tutvutakse erinevate kunstivahendite ja -materjalide kasutamise ohutusnõuetega. Lisaks käsitletakse tervise- ja ohutustemasid kaasaegses kunstis, näiteks installatsioonide kaudu, mis tõstatavad ühiskondlikke küsimusi (keskkond, vaimne tervis, kehapilt jne). Muusikaõppes pööratakse tähelepanu häälehügieenile, õigele hingamisele ja kuulmiskaitsele – eriti seoses esinemiste ja valju heliga keskkonnades. Lavalise esinemise puhul käsitletakse ka psühholoogilist ettevalmistust, ärevuse maandamist ning enesekindluse kasvatamist, mis toetab terviklikku arengut.

8. Väärtused ja kõlblus. Kunsti kaudu analüüsitakse kaasaegseid kunstiteoseid ja tõstatatakse eetilisi küsimusi, mis puudutavad näiteks identiteeti, tarbimist või sotsiaalset õiglust. Aruteludes võrreldakse mineviku ja tänapäeva kunsti, otsides väärtusi ja hoiakuid, mis on ajas muutunud või püsinud. Muusikaõppes vaadeldakse, kuidas muusika on kandnud ja edasi andnud väärtusi – olgu need protestilaulud, rahvuslik ühtsus või usuline väljendus. Arutletakse muusikaga seotud eetiliste teemade üle, nagu autoriõigus, plagiaat ja kultuuriline omastamine. Koostööprojektides rõhutatakse ka austust teiste töö ja panuse vastu.

Õpetajate töö ja koostöö planeerimise põhimõtted:

- 1) koostööd tehakse koolisestest tugispetsialistidega, aidates vajadusel õppijal ületada õpi-, käitumis- ja sotsiaalseid raskusi;
- 2) aineõpetajate omavaheline materjalide jagamine;
- 3) ühised vajaduspõhised arutelud;
- 4) ühisürituste korraldamine;
- 5) võimalik teha koostööd kõigi aineõpetajatega sobiva lõiminguprojekti leidmisel, mille puhul soovitakse ühiselt läbida loov disainiprotsess, leida ja visualiseerida seoseid erinevate ainete vahel, arendada õpilastes analüüsioskust ning esitleda tulemusi publikule.

Paikkondlike väärtustega õppes arvestamise põhimõtted:

- 1) **muusikaõpetuses** tutvustatakse Põlvamaaga seotud muusikuid ja loomingut (nt Rita Ray, Winny Puhh, Aapo Ilves, Riivo Jõgi).
- 2) **kunstiõppes** suunatakse avastama Põlva ja Lõuna-Eesti galeriisid ja näituseid, tutvustatakse kohalikke kunstnikke ja avaliku ruumi kunstiobjekte (nt skulptuurid, arhitektuur). Osaletakse kohalikel kunstialastel loomepäevadel ja võistlustel.

Lisa 7. Kehaline kasvatus

Kehaline kasvatus (5 kohustuslikku kursust)

1. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.
2. Ujumine, sportmängud, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.
3. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, orienteerumine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.
4. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, ujumine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.
5. Kergejõustik, sportmängud, vastupidavuse arendamine, orienteerumine, jõuvõimete arendamine, vaimse ja kehalise tasakaalu harjutused.

Mahud

10. klass - I, II, III kursus

11. klass - IV, V kursus

Valikkursused: pallimängud, spordilood, olümpiamängude ajalugu.

Üldised aine teadmiste omandamise põhimõtted ja õpetamise meetodid

Kehalise kasvatuse õpetamise eesmärgiks on mitmekülgsed oskused kogu eluks, et tunda liikumisest rõõmu.

Õpilane:

- 1) kasutab mitmekülgseid liikumisoskusi ja -kogemusi eri liikumisviisides ning teab, mis on temale meelepärane liikumisharrastus;
- 2) mõistab vastutust hoida enda tervist ja vormisolekut kehaliste võimete arendamise, liikumise ning toitumise kaudu;
- 3) on igapäevaselt kehaliselt aktiivne ja järgib tervisliku liikumise põhimõtteid;
- 4) väärtustab liikumist, sporti ja tantsu kultuuri osana ning ennast selle mõjutajana ja uue loojana;
- 5) hoiab vaimset ja kehalist tasakaalu, tuleb toime stressiolukorras ning kasutab emotsioonide juhtimise viise.

Õppimise põhimõtted: kergemalt raskemale, osa- ja tervikmeetod.

Õpetamise meetodid: sõnalised, praktilised, näitlikud, individuaalne, grupitöö.

Üldised aine lõimingupõhimõtted

Kehalise kasvatuselõimingu võimalused

Eesti keel. Kujundatakse kehalises kasvatuses teksti mõistmise ning suulise ja kirjaliku eneseväljendusoskuse kaudu.

Võõrkeeled. Erinevatest võõrkeelsetest teabeallikatest vajaliku info leidmine. Eri spordialades/liikumisviisides kasutatakse võõrsõnu ja mõisteid, mille tähendust on vaja selgitada.

Loodusained. Keskkonna väärtustamine liikumisel/ sportimisel. Kehalise kasvatuselõimingu kaudu kinnistuvad inimeseõpetuses, bioloogias, geograafias ja füüsikas omandatud teadmised ja oskused.

Sotsiaalsained. Seotud inimeseõpetuse, ajaloo, ühiskonnaõpetusega. Kehaline kasvatus õpetab õpilast tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemisel.

Kunstiained. Suutlikkus seostada muusikat ja liikumist, väljendada end loominguliselt liikumisega muusika saatel. Kunstipädevuse kujunemist toetavad spordialade/ liikumisviiside isikupärane ja loominguline käsitus, valmisolek leida erinevatele ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi, uurimistulemuste vormistamine ja esitlemine, liikumis- ja spordiürituste külastamine jms, samuti oskus märgata ilu liikumises ja enda ümber.

Üldpädevuste arendamine läbi aine omandamise

Kehalise kasvatuselõimingu valdkonnas kujundatavate pädevuste abil arendatakse õpilastes nii teadmisi, oskusi, väärtushinnanguid kui ka käitumist. Kandev roll on õpetajal, kelle väärtushinnangud ja enesekehtestamiseoskus loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist. Oluline on kooli ja kodu koostöö.

1. Kultuuri- ja väärtuspädevus

Kasutatavad meetodid: loodusliikumine; tutvumine ja kokkupuude teiste kultuuridega; rollimängud; tunniväline tegevus; liikumise ja kultuuri traditsioonid; harrastatavad liikumisviisid ja spordialad tänapäeva ühiskonnas ning kuidas on need aja jooksul muutunud. Liikumine kui väärtus tervislikuks eluks.

2. Sotsiaalne- ja kodanikupädevus

Kasutatavad meetodid: paaris ja rühmatööd, sh ühtsete eesmärkide saavutamiseks; erinevad rollid rühmas; liikumisharrastus kui terve kodaniku mõjutaja. Sotsiaalset pädevust iseloomustavad näited: enesekontroll, algatusvõime, toetav hoiak, vastutusvõime.

3. Enesemääratluspädevus

Kasutatavad meetodid: õppeprotsess toetab enda minapildi ja identiteeti väljakujunemist. Sellele aitab kaasa eelhindamine (minu oskused, võimed, motivatsioon jne) ja eneseanalüüs (mida tegin, kuidas tegin, miks tegin, milline on minu tegevuse tulemus). Kasutatakse grupitööd (erinevad

rollid grupis: juhtimine, vastutus, koostöö jne.), probleemolukordade ja konfliktide lahendamised, oma nõrkade ja tugevate külgede hindamine ja käitumise analüüs.

4. Õpipädevus

Kasutatavad meetodid: õppimise eesmärgistamine, erinevate õpistrateegiatega kasutamine, tegevuse mõtestamine (nt ülesande ja tegevuse analüüs, hinnangu või tagasiside andmine); õppimine erinevate meetodite kaudu – üksi, kaaslasega, rühmas; loovtöö tegemine liikumisega seotud teemal. Õpilane suudab organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks teavet. Teeb valikuid ja otsuseid liikumisviiside valimisel, samaaegselt jälgib ka enda füüsilist ja vaimset tervist.

5. Suhtluspädevus

Kasutatavad meetodid: koostööle suunatud ülesanded, mis toetavad ühiselt uute teadmiste ja oskusteni jõudmist. Õpilane väljendab end selgelt, asjakohaselt ja viisakalt läbi meeskonnamängude. Põhjustab oma valikuid, suhtleb kaaslastega - püstitades ühiseid eesmärke, andes tagasisidet üksteise sooritusele, analüüsib paaris- või rühmategevust.

6. Matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Kasutatavad meetodid: kehaliste võimete mõõtmine ja nende analüüs; kehalise aktiivsuse hindamine ja selle analüüs; tehnoloogiliste vahendite kasutamine liikumistegevuste ja kehalise aktiivsuse analüüsiks.

7. Ettevõtlikkuspädevus

Kasutatavad meetodid: uute ideede loomine ja elluviimine: loomingulised ülesanded ja sündmused; liikumisega seotud projektid.

8. Digipädevus

Kasutatavad meetodid: riist- ja tarkvara kasutamine õppeprotsessis: kehalise aktiivsuse mõõtmine, erineva harjutusvara rakendused. Õpilane kasutab internetikeskkonda liikumisalase teabe otsimiseks, võimalusel ja soovil enda liikumisalase teabe fikseerimiseks ja analüüsimiseks.

Õppekava läbivad teemad

1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Kehaline kasvatus toetab õpilaste arusaamist, kuidas regulaarne liikumine ja tervislik eluviis mõjutavad nii õppimisvõimet, töövõimet kui ka üldist elukvaliteeti. Tundides rõhutatakse, et liikumisharjumused ja sportimisharjumused võivad saata inimest läbi elu.

Meetodid ja tegevused: arutelud ja refleksioonid- tunnis arutatakse, kuidas õpitud oskusi saab kasutada ka väljaspool spordisaali; enesehindamine ja eesmärgistamine: lastakse õpilastel seada isiklikke liikumisesmärke ja analüüsida nende saavutamist.

2. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Kehalises kasvatuses arendatakse keskkonnateadlikkust nii liikumiskoha kui ka tegevuste kaudu. Õpilased õpivad hindama looduslikku ja tehiskeskkonda, liikuma looduses säästvalt ning mõistma oma valikute mõju keskkonnale. Rõhk on tervislikul ja keskkonda hoidval eluviisil.

Meetodid ja tegevused: õuesõpe ja loodusliikumine: orienteerumine; õpetatakse looduses liikuma keskkonda säästvalt (prügi kaasavõtmine, looduse hoidmine); arutelud: arutletakse, kuidas sport ja liikumine mõjutavad keskkonda (spordirajatised, transport võistlustele).

3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kehalises kasvatuses kujundatakse õpilastel oskust tegutseda meeskonnas, võtta vastutust ja algatada tegevusi. Spordis ja liikumises ilmnevad väga selgelt rollijaotus, koostöö, distsipliin ja oma panuse andmine ühisele eesmärgile. Samuti saab õpilasi suunata mõistma, kuidas sport ja liikumine seovad kogukonda, väärtustavad traditsioone ning loovad uusi ettevõtlikke võimalusi. Meetodid ja tegevused: rollide võtmine ja vastutamine: olla kohtunik, ajamõõtja või korraldaja klassi- ja koolisisestel võistlustel; arutelud ja seosed ühiskonnaga: käsitletakse, kuidas sport ja liikumine ühendavad kogukondi (spordipäevad, rahvaspordiüritused) ning kuidas igauks saab aktiivselt panustada; ettevõtlikkuse arendamine: õpilased mõtlevad välja liikumismängu, mida hiljem teistega jagada.

4. Kultuuriline identiteet. Kehalises kasvatuses väljendub kultuuriline identiteet nii liikumismängude, spordialade kui ka sportimise traditsioonide kaudu. Liikumiskultuur aitab õpilastel tunnetada ja väärtustada oma rahvuskultuuri (nt Eesti rahvasport, traditsioonilised liikumismängud), aga samas avardada silmaringi erinevate rahvaste spordikultuuride tundmaõppimise kaudu. See soodustab sallivust ja kultuurilist mitmekesisust. Meetodid ja tegevused: rahvuslike traditsioonide tutvustamine: nt. Eesti spordiloo tuntumad hetked; arutelud ja refleksioonid: vestlused selle üle, kuidas sport ja liikumine on osa kultuuriidentiteedist (näiteks olümpiamängude roll, rahvusspordialad); projektipõhine õpe: õpilased koostavad väikese esitluse mõnest kultuuriga seotud spordialast või liikumismängust, mida hiljem ka praktiliselt läbi mängitakse; kogukondlik seotus: osalemine kooli või kohaliku kogukonna traditsioonilistel spordi- ja liikumisüritustel (nt kooli spordipäevad, rahvajooksud).

5. Teabekeskkond ja meediakasutus. Kehalises kasvatuses seotakse teabekeskkonna ja meediakasutuse teemat spordi ja liikumise infokeskkonnaga. Õpilased õpivad mõistma, kuidas meedia kujundab arusaamu spordist, liikumisest ja kehalisest kuvandist ning arendavad oskust kriitiliselt hinnata spordiga seotud infot (reklaamid, sotsiaalmeedia trendid, treeningsoovitused). Samuti õpitakse austama autoriõigusi ja looma korrektset meediasisu (nt kajastades klassi spordiüritusi). Meetodid ja tegevused: kriitiline arutelu: analüüsitakse sotsiaalmeediast või reklaamist pärit spordisõnumeid (nt „kiirdieedid“, „imeharjutused“) ja hinnatakse nende

usaldusväärset infot treeningu ja tervisliku eluviisi kohta.

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Kehalises kasvatuses kasutatakse tehnoloogiat, et toetada liikumisoskuste arengut, tervise jälgimist ja õpimotivatsiooni. Innovatsioon spordis (nt nutiseadmed, liikumisäpid, spordivarustuse arendused) aitab õpilastel mõista, kuidas tehnoloogia muudab treeninguid, sportimist ja elustiili. Samuti arendatakse oskust hinnata kriitiliselt tehnoloogia kasulikkust ja ohte. Meetodid ja tegevused: digivahendite kasutamine: sammulugejad, pulsikellad või liikumisäpid, et jälgida aktiivsust ja analüüsida tulemusi; õppematerjalid ja videod: harjutuste tehnika õppimine videotest; arutelud ja kriitiline mõtlemine: tehnoloogia positiivsed ja negatiivsed mõjud sportimisele ning tervisele (nt liigne ekraaniaeg vs aktiivsuse jälgimise tugi); innovatsiooniliikumised: uute või vähem tuntud spordivahendite ja mängude proovimine, et avardada arusaama spordikultuuri arengust.

7. Tervis ja ohutus. Kehaline kasvatus on otseselt seotud tervislike eluviiside, füüsilise arengu ja turvalise käitumise kujundamisega. Õpilased õpivad tundma oma keha, arendama liikumisoskusi ja kujundama tervislikke harjumusi, aga ka hindama riske ja käituma ohutult nii sportides kui ka igapäevaelus. Samuti toetab kehaline kasvatus õpilaste vaimset ja sotsiaalset heaolu, õpetades koostööd ja emotsioonidega toimetulekut. Meetodid ja tegevused: praktilised liikumisoskused: õigete soojendus- ja venitusvõtete õpetamine vigastuste ennetamiseks; arutelud ja teadmiste integreerimine: tervisliku toitumise, une, liikumise ja puhkamise seoste selgitamine; turvalisuse õpetamine: ohutu spordivahendite kasutamine, esmaabi põhitõed, riskide märkamine; refleksioon ja enesehindamine: õpilased analüüsivad oma liikumis- ja terviseharjumusi ning seavad eesmärged paremaks tasakaaluks; vaimne ja sotsiaalne heaolu: koostööharjutused, mis toetavad meeskonnatunnet, eneseväljendust ja pingete maandamist liikumise kaudu.

8. Väärtused ja kõlblus. Kehaline kasvatus pakub loomuliku keskkonna, kus kujunevad aus mäng, reeglite järgimine, vastastikune austus ja koostöö. Sport ja liikumine arendavad õigluse, solidaarsuse, hoolivuse ja vastutustunde väärtustamist. Tunnis kogetakse nii eduelamusi kui ka kaotust, mis aitab kujundada sallivust, empaatiat ja kõlbluspõhimõtetest kinnipidamist nii koolis kui ka väljaspool. Meetodid ja tegevused: aus mäng: rõhuasetus reeglite järgimisel ja spordis eetilise käitumise tähtsustamisel (nt ei sallita sohki, austatakse vastast ja kohtunikku); refleksioon: pärast võistluslikke mänge arutatakse, kuidas käitumine peegeldas väärtusi ja mida saaks parandada; koostööharjutused: ülesanded, kus eduka tulemuse saavutamiseks on vaja arvestada

kõigi osalejatega; kogukondlik seotus: spordiüritustel või projektides osalemine, kus väärtustatakse meeskonnavaimu, vastutust ja hoolivust ka väljaspool klassiruumi.

Paikkondlike väärtustega õppes arvestamise põhimõtted

Kehalise kasvatuses ainetundide planeerimisel ja läbiviimisel arvestame kohalike spordibaaside võimalusi ja looduskeskkonna tingimusi.

Lisa 8. Valikkursuste koondainekava

Üldised aine teadmiste õppimise ja omandamise põhimõtted, õpistrateegiad ja õpetamise meetodid

Valikõppeainete õpetamisel lähtutakse õppijakesksest lähenemisest, mille eesmärk on arendada õppija iseseisvust, huvi ja vastutust õppimise eest.

Õppimise ja õpetamise põhimõtted:

- 1) õpetamisel kasutatakse õppijakeskset õpet, milles õpilane on aktiivne osaline ning õpetaja on õpilase toetaja ja koostööpartner;
- 2) õpetaja arvestab õpilaste erinevate õpistiilide ja -tasemetega ning huvidega;
- 3) valikkursuste õppekavasse lisamisel arvestatakse valikainete aktuaalsust, praktilisust ja sidusust igapäevaeluga;
- 4) samuti kaasatakse valikainete hulka põhiainetega omandamist toetavaid lisakursuseid (nt. riigieksamiteks valmistumise kursused, õigekirja kursus jt.);
- 5) valikkursuste läbiviimisel eelistatakse aktiivõppemeetodeid, projektõpet, uurimuslikku õpet, meetodeid, mis arendavad kriitilist mõtlemist (arutelud, simulatsioonid);
- 6) valikkursustel praktiseeritakse kõostööl toimivat õppimist (rühmatööd, paaritööd);
- 7) valikkursustel praktiseeritakse võimalusel probleemipõhist õppimist, mis arendab kriitilist mõtlemist;
- 8) õppetöö rikastamiseks kasutatakse digitaalseid vahendeid.

Üldised aine lõimingupõhimõtted

Lõiming toetab terviklikku maailmapilti ja seob erinevaid ainevaldkondi. Valikainete õpetaja seob võimalusel oma valikkursust:

- 1) teiste valikainete või põhiainetega;
- 2) üldpädevustega (nt ettevõtlusprojektides arendatakse ettevõtlikkust ja suhtlemispädevust)
- 3) Põlvamaa elu, kultuuri, ajaloo ja inimestega.

Üldpädevuste arendamine läbi valikaine omandamise

Valikkursusel osalemine arendab võimalusel õpilases järgnevat üldpädevusi:

- 1. Kultuuri- ja väärtuspädevust** arendatakse nt. läbi erinevate kultuuride ja väärtuste tutvustamise, arutelu ja analüüsi.
- 2. Sotsiaalse- ja kodanikupädevust** arendatakse nt läbi kodanikuaktiivsuse ja sotsiaalse vastutustunde arendamise osaledes projektides ja kaasates kogukonda valikkursuse tegemistesse.
- 3. Enesemääratluspädevust** arendatakse nt läbi iseseisva õppimise ja enesejuhtimise oskuste arendamise.
- 4. Õpipädevust** arendatakse läbi erinevate õppimisstrateegiate ja -meetodite tutvustamise, et toetada iseseisvat õppimist.
- 5. Suhtluspädevust** arendatakse läbi rikaste dialoogide, esitluste ja arutelude.
- 6. Matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogiaalast pädevust** arendatakse läbi praktiliste tegevuste ja katsetuste, et arendada loogilist mõtlemist ja probleemilahendusoskusi.
- 7. Ettevõtlikkuspädevust** arendatakse läbi loovuse ja innovatsiooni arendamise, ettevõtlusprojektide kaudu.
- 8. Digipädevusi** arendatakse läbi digitaalsete tööriistade ja ressursside kasutamise õppimise toetamiseks.

Õppekava läbivad teemad

- 1. Elukestev õpe ja karjääri kujundamine.** Valikkursuste õpetamisel (nt loovained, praktilised ained) on suurepärane võimalus seda pädevust arendada, kuna õpilased saavad kogeda uusi rolle ja teemasid, teha valikuid vastavalt oma huvidele ning seostada õpitut oma tulevikuplaanidega. Selleks, et elukestvat õpet ja karjääri kujundada valib õpilane just temale sobiva valikkursuse arvestades tema huvisid ja tulevikunägemust.
- 2. Keskkond ja jätkusuutlik areng.** Keskkonna ja jätkusuutliku arengu teemade käsitlemiseks pakub kool välja selleteemalisi valikkursuseid, mis annavad õpilastele võimalusi keskkonna ja jätkusuutlikkuse teemadega tegeleda.
- 3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.** Kool pakub välja valikkursuseid ettevõtlikkus, turundus, õpilasfirma jpt, et õpilased, kes soovivad oma ettevõtlikkust proovile panna, saavad seda teha. Samuti toetab seda teemat Põlva Gümnaasiumis kohustuslikus korras teostatav kogukonnapraktika, mille vormi ja ajalise toimumise valib õpilane ise, mis iseenesest toetab ettevõtlikkust.
- 4. Kultuuriline identiteet.** Kultuurilist identiteeti toetavad kooli poolt väljapakutavad kultuurikursused, nt. Võro keel ja kultuur, reisikorraldus ja reisigeograafia, keeleõpe jpt., mille

raames toimuvad kultuurilise identiteeti ja mitmekesisust puudutavad arutelud, refleksioonid, rollimängud jms.

5. Teabekeskond ja meediakasutus. Teabekeskonna ja meediakasutuse teemat toetab meediaõpetuse valikkursus, aga ka meediaring, mille raames õpetatakse kajastama koolisündmusi sõnas ja pildis, aga ka tundma ära valeinfot ja manipulatsiooni.

6. Tehnoloogia ja innovatsioon. Tehnoloogia ja innovatsiooni valikainete õpetamisel on suur potentsiaal kujundada õppijates oskusi ja hoiakuid, mis on olulised 21. sajandi maailmas: loovus, probleemilahendusoskus, digioskused, ettevõtlikkus, koostöö ja suhtlus, ning võime rakendada tehnoloogiat eesmärgipäraselt ja eetilisel. Meetodina kasutatakse nt. projektipõhist õpet, mille raames õpilased töötavad päriselu probleemi kallal ja loovad toimiva lahenduse (prototüüp, rakendus, teenus, kampaania vms).

7. Tervis ja ohutus. Tervise ja ohutuse teemade kujundamine valikainete õppimisel aitab arendada õpilastes teadlikke hoiakuid, teadmisi ja praktilisi oskusi, mis toetavad enesekaitset, vaimset ja füüsilist heaolu, riskikäitumise ennetamist ning ohutust igapäevaelus ja tööelus. Meetoditest kasutatakse väärtusarutelusid ja dilemmasid, juhtumianalüüse, argumenteerimist ning praktilisi töötubasid. Näiteks toimub Põlva Gümnaasiumis esmaabi valikkursus, mille raames seda kõike praktikasse rakendatakse.

8. Väärtused ja kõlblus. Väärtuste ja kõlbluse (ehk eetika) teema kujundamine valikainete õppimisel on väga oluline, sest just valikainetes on sageli rohkem vabadust arutada, analüüsida ja kogeda elu tõelisi valikuid, väärtuskonflikte ja eetilisi dilemmasid. See aitab noortel kujundada isiklikku väärtussüsteemi, arendada empaatiat, sotsiaalset õiglustunnet ja vastutustunnet. Meetoditest kasutatakse rollimänge ja sotsiaalseid simulatsioone, väärtusarutelusid ja eetilisi dilemmasid.

Õpetajate koostöö planeerimise põhimõtted

Valikõppeainete väljatöötamisel teeb valikkursuse õpetaja võimalusel koostööd teiste sama valdkonna õpetajatega ning osaleb mitme ainevaldkonna koostöös loodud ühistes tegevustes (nt loovprojekt, näitus, teemapäevad).

Paikkondlike väärtustega arvestamise põhimõtted

Valikõppeainete sisu ja tegevused peaksid võimalusel arvestama kohalikku konteksti:

1) kohalikku ajalugu ja kultuuri: nt. õppeainetes käsitletakse Põlvamaa ajaloolisi sündmusi, pärimust;

- 2) loodust ja keskkonda: nt. kasutatakse piirkonna loodusobjekte ja elurikkust õppevahendina;
- 3) kogukonna kaasamist: nt. kaasatakse kohalikke eksperte, ettevõtjaid ja kultuuritegelasi; keele- ja kultuuripärandit: nt. tutvutakse murrete, rahvalaulude, kommetega;
- 4) koostööd kohalike asutustega: nt. tehakse koostööd muuseumide, raamatukogude jne.